

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL DE CERCETĂRI ECONOMICE „COSTIN C. KIRIȚESCU”
INSTITUTUL DE CERCETARE A CALITĂȚII VIETII
Grant de cercetare realizat cu sprijin financiar din Fondul Recurent al
Donatorilor, aflat la dispoziția Academiei Române și gestionat prin Fundația
„PATRIMONIU” GAR-UM-2019

RAPORT SOCIAL

STANDARDUL DECENT DE VIAȚĂ
PENTRU FAMILIILE CU COPII
DE VÂRSTĂ ȘCOLARĂ

Autori:

Dr. Adina Mihăilescu, CSII, (coord. grant)
Dr. Mariana Stanciu, CSI
Dr. Livia Ștefănescu, CSIII
Dr. Cristina Humă, CSIII

2021

CUPRINS

1. Standardul de viață al populației României.....	4
1.1. Introducere.....	4
1.2. Prezentarea instrumentului de lucru: coșul minim de consum.....	8
1.3. Analiza principalilor indicatori de venit ai populației României în perioada 1989-2018.....	10
1.4. Analiza standardului de viață în perioada 1989-2018 în România.....	13
1.5. Concluzii.....	17
1.6. Bibliografie.....	19
2. Coșul de consum în perioada pandemiei.....	20
2.1. Coșul minim de consum alimentar.....	22
2.2. Coșul de consum minim decent (Institutul de Cercetare a Calității Vieții).....	24
2.3. Concluzii.....	29
2.4. Bibliografie.....	29
3. Probleme ale familiilor cu copii: îngrijorări și soluții.....	31
3.1. Identificarea problemelor.....	31
3.2. Construirea și aplicarea instrumentelor de lucru.....	32
3.3. Consultarea publicațiilor de specialitate.....	33
3.3.1. Publicații INS.....	33
3.3.2. Publicații și cercetări ICCV.....	34
3.3.3. Alte publicații și cercetări.....	36
3.4. Bibliografie.....	45
4. Standardul de viață al familiilor cu copii de vârstă școlară (6-14 ani) din Municipiul București.....	46
4.1. Introducere.....	46
4.2. Descrierea familiilor cu copii participante la studiu.....	49
4.3. Cheltuieli lunare pentru creșterea și educarea	

unui copil din categoria specificată.....	50
4.4. Aplicarea instrumentului de lucru: ghidul de interviu pentru cadrele didactice.....	64
4.5. Aplicarea instrumentului de lucru: ghidul de interviu pentru medici.....	65
4.6. Concluzii.....	68
4.7. Bibliografie.....	68
Anexa 1	
Chestionar: Standardul de viață al familiilor cu copii de vârstă școlară (6-14 ani).....	70
Anexa 2	
Ghid de interviu învățător/diriginte.....	77
Anexa 3	
Ghid de interviu cadre medicale/medici pediatri.....	78

1. Standardul de viață al populației României

1.1. Introducere

Fenomenul sărăciei a fost și este prezent în toate tipurile de comunități umane și în toate timpurile. Diversele metode utilizate pentru măsurarea sărăciei pornesc de la definirea unei linii de demarcație între cei mai săraci și cei mai puțin săraci. Persoanele sau familiile care beneficiază de un standard de viață situat sub această linie de demarcație numită convențional prag de sărăcie sunt considerate sărace. Fenomenul sărăciei este real în orice societate și produce consecințe durabile în sfera dezvoltării umane. Fenomenul combină trei mari probleme pentru individ, familia acestuia și necesitățile de intervenție socială ale statului:

1. diminuarea independenței individului în societatea din care face parte și incapacitatea sa de a depăși situația respectivă, moment în care statul trebuie să intervină prin politici publice pentru a-l ajuta să iasă din situație;

2. neacoperirea minimumului de trai acceptat în societatea respectivă conduce la excluderea socială a acelor persoane și creșterea riscului de cădere în sărăcie;

3. programele de protecție socială trebuie să aibă în vedere nu numai populația situată sub pragul sărăciei dar, și populația situată într-o zonă de precaritate economică, sau deris socio-economic. Pentru populația din zona de risc, pot fi luate măsuri de protecție socială cu caracter preventiv, pentru ca probabilitatea intrării acesteia în sărăcie să scadă în cât mai mare măsură.

În *sărăcie absolută* individul nu are acces la satisfacerea trebuințelor fundamentale (individul nu se poate hrăni sau purta haine curate, nu are acces la o locuință etc.). Această situație conduce individul și familia sa spre o viață cu multe privațiuni.

Sărăcia relativă se apreciază în raport cu evoluția societății în care se face evaluarea fenomenului. Nii săraci sunt persoanele care înainte își puteau satisface trebuințele fundamentale, dar care din diverse considerente, ei sunt privați de accesul la un mod de viață socialmente acceptabil. Aceste motive prin care o persoană și familia sa pot cădea în sărăcie sunt: șomajul de lungă durată, o boală gravă, supraîndatorarea, decesul unuia dintre membrii familiei, divorțul, sunt câteva din cauzele care generează sărăcie (Brémond, J., Geledan, A., 1995). Incapacitatea de a-și asigura bunurile și serviciile fundamentale existenței, din motivele

menționate, ar trebui să conducă autoritățile spre aceste persoane pentru a le ajuta material, financiar sau prin orice alte servicii de asistență socială.

Conform datelor furnizate de I.N.S. privind categoriile socio-ocupaționale ale României, cele mai afectate de sărăcie de-a lungul celor treizeci de ani de analiză au fost următoarele:

- în decila 1 de venit se poziționează familiile de șomeri și cele de agricultori;
- în decilele 2, 3 și 4 se plasează familiile de șomeri, agricultori și pensionari care trăiesc dintr-o singură pensie medie de asigurări sociale sau dintr-una sau două pensii minime garantate (pensia minimă socială s-a acordat începând cu anul 2010), dar și familiile de salariați care trăiesc din salariul minim pe economie;
- în decilele 6 și 7 se regăsesc familiile de pensionari care trăiesc din două pensii de asigurări sociale de stat, dar și salariații plătiți peste nivelul salariului minim pe economie.
- ultimele decile de venit 8, 9 și 10 sunt reprezentate de persoanele sau familiile care constituie pătura bogată a societății românești. Aici avem salariați plătiți la nivelul și peste nivelul salariului mediu pe economie, liberii profesioniști, patronii, persoanele specializate pe piața muncii care lucrează în corporații internaționale, bănci, societăți de asigurări, alți specialiști care lucrează la nivel de vârf în cadrul unor societăți recunoscute pe plan național sau internațional.

Din datele cercetării *Diagnoza Calității Vieții* (Baza de date „Diagnoza calității vieții” 1990-2010) luând în calcul veniturile ce se pot obține într-o gospodărie, așa cum au fost ele declarate de intervievații cercetării de teren: salarii, pensii, alocații ale copiilor, burse ale studenților, alte surse de venit provenite din fondurile de protecție socială sau pensii alimentare la care s-au adăugat contravaloarea în lei a autoconsumului și contravaloarea în bani a reparațiilor, bunurile produse în jurul casei de către membrii familiilor cu care au avut loc discuțiile și care evident se constituie ca economii la bugetul familial ne conduc la următoarele concluzii privind poziționarea gospodăriilor din eșantion pe scala bunăstării de la sărac notată cu 1 până la bogat notată cu 10. Mijlocul scalei, valoarea 5, este ocupată de 31% din familii, adică o treime din întregul grup de intervievați. Acoperirea produselor de strictă necesitate constituie o problemă pentru mai mult de jumătate din respondenții eșantionului de diagnoză a calității vieții, în anul 2010. Pe prima poziție unde nici strictul necesar nu este acoperit cu veniturile gospodăriei sunt cuprinse aproape o treime din gospodării 30,6%. Cealaltă treime este poziționată la al doilea nivel, în care gospodăriile își acoperă doar strictul necesar cu veniturile lor. *Practic 65% din*

aceste familii trăiesc la nivel de supraviețuire, adică trăiesc în sărăcie. Plasarea pe nivelul trei al scalei de evaluare, corespunzător unui trai minim decent, fără a putea cumpăra și obiecte mai scumpe se află puțin peste un sfert din familiile cuprinse în studiu (25,7%). La ultimele două niveluri de trai, care nu mai ridică niciun fel de obstacol în achiziționarea produselor de pe piață pentru gospodării, este poziționată o zecime din gospodăriile eșantionului.

Există opinii conform cărora coșul minim de consum ar fi instrumentul cel mai potrivit pentru evaluarea sărăciei în România. Din acest motiv *coșul minim de consum pentru familiile cu copii de vârstă școlară ar putea fi un indicator important în vederea configurării politicilor sociale actuale și explicarea dinamicilor din ultimii 30 de ani pentru acest tip de familie*; în aceeași măsură *coșul minim de consum al unei familii cu copii de vârstă școlară ar putea fi un indicator relevant al calității vieții, dar ar explica și vulnerabilitatea și riscul social al acestui segment de populație, la nivel național sau local*, dând un răspuns la politicile sociale naționale sau locale.

Institutul Național de Statistică (INS) are în atribuții și calculul coșului minim de consum. Atribuțiilor sale sunt stipulate în O.G. nr. 9/1992 privind organizarea statisticii oficiale, cu modificările și completările ulterioare, numai la actualizarea trimestrială a valorii coșului minim de consum lunar cu indicii prețurilor de consum, până la abrogarea în anul 2004 al articolului 2 din O.U.G. nr. 217/2000. INS utilizează metodologia europeană pentru a determina pragul de sărăcie. Pentru a clarifica mai bine contextul juridic și metodologic al evaluării coșului minim de consum facem următoarele precizări:

1. Coșul minim de consum lunar a fost introdus în România prin „Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 217 din 24 noiembrie 2000 privind aprobarea coșului minim de consum lunar”, aprobată prin „Legea nr.554 din 17 octombrie 2001 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 217/2000 privind aprobarea coșului minim de consum lunar”. Coșul minim de consum lunar stabilea, pentru o gospodărie de mărime medie, considerată de 2,804 persoane, totalitatea cheltuielilor necesare traiului într-o lună prin achiziționarea (1) de produse alimentare, (2) de produse nealimentare și (3) de servicii. În conformitate cu O.U.G. nr. 217/2000 coșul minim de consum lunar stă la baza fundamentării salariului de bază minim pe economie, a politicii salariale și al altor politici în domeniul social.

2. Prin „Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 11 din 23 martie 2004 privind stabilirea unor măsuri de reorganizare în cadrul administrației publice centrale” prin art. 23 s-a dispus ca, începând cu 25 martie 2004, „Pe data intrării în vigoare a prezentei ordonanțe de urgență, se

abrogă: a) art. 2 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 217/2000 privind aprobarea coșului minim de consum lunar, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 606 din 25 noiembrie 2000, aprobată prin Legea nr. 554/2001 [...]”. Guvernul din acea perioadă, pe motiv că există în acest calcul „elemente care vizează interesul public și constituie situații de urgență și extraordinare” a dispus renunțarea la calcularea coșului minim de consum lunar și, în consecință, și la fundamentarea salariului de bază minim pe economie, al politicii salariale și al altor politici în domeniul social pe baza acestui indicator atât de important.

3. În intervalul 2005-2017, salariul minim pe economie a crescut de la 310 RON la 1.450 RON. Cu toate acestea, creșterea salariului minim s-a făcut fără a avea la bază niște criterii obiective în baza cărora să se efectuează majorările. Absența unor asemenea criterii creează un grad mare de impredictibilitate pentru mediul de afaceri, companiile fiind puse în situația de a nu putea estima care va fi evoluția costurilor cu salariile, ceea ce are un impact negativ îndeosebi în sectoarele de activitate caracterizate printr-o pondere ridicată a contractelor pe salarii minime.

4. De asemenea, necorelarea majorărilor salariului minim cu valoarea coșului minim de consum generează probleme sociale și contribuie la acutizarea sărăciei în rândul salariaților. Studiile existente ne arată că în intervalul 2001-2015, în cazul unei gospodării cu două salarii minime și două alocații pentru copii veniturile nu au putut acoperi minimul de trai decent și nici pe cel de subzistență. În 2015 ponderea veniturilor în cheltuielile minime aferente unui trai decent era de 76,6%. Acest lucru este cu atât mai alarmant cu cât ponderea contractelor pe salarii minime s-a triplat din 2011 până în 2015, depășind un milion și jumătate de contracte.

Conform datelor publicate de Eurostat, aproximativ 40,2% din populația României era expusă în 2014 riscului de sărăcie și excludere socială, situație care a plasat-o pe primul loc în Uniunea Europeană, în condițiile în care, la nivelul UE, 122 de milioane de persoane sau 24,4% din populație se aflau în această situație. Dacă în UE o persoană din patru este expusă riscului de sărăcie și excludere socială, în trei state membre mai mult de o treime din populație este expusă acestui risc: *România (40,2%), Bulgaria (40,1%) și Grecia (36%)*. La polul opus, cel mai mic risc se înregistrează în Cehia (14,8%), Suedia (16,9%), Olanda (17,1%), Finlanda (17,3%) și Danemarca (17,8%).

1.2. Prezentarea instrumentului de lucru: coșul minim de consum

În cadrul Institutului de Cercetare a Calității Vieții analiza coșului minim de consum al populației din România a fost o preocupare permanentă încă de la constituirea institutului. De-a lungul timpului metodele folosite au fost: *metoda normativă* abordată de colectivele de cercetare coordonate de Cătălin Zamfir, Gheorghe Barbu, Adina Mihăilescu; *metoda de autoevaluare a populației* privind consumul și veniturile pe individ și familie (gospodărie) în cadrul cercetării „Diagnoza calității vieții”, coordonată de Ioan Mărginean, Ana Bălașa și Iuliana Precupețu desfășurată anual din 1990 până în 1999, reluată apoi în 2003 și continuată în 2006 și 2010.

Definirea *coșului corespunzător unui standard minim decent de trai* are două aspecte:

- cel legat de obișnuințele de consum (alimente, îmbrăcăminte, încălțăminte, locuință, servicii): tradiție, obiceiuri, educație și formare profesională, dar și participarea individului și familiei sale în societate. Toate aceste aspecte definesc coșul corespunzător unui *standard minim decent de trai*. De la acest nivel de trai în jos putem vorbi de sărăcie pentru individ și familia sa.
- cel legat de supraviețuirea unei persoane, care este definit *coșul corespunzător unui minim de subzistență*, în care elementele de dezvoltare și afirmare socială a persoanei și familiei sale nu există. De la acest nivel în jos vorbim de sărăcie absolută.

Coșurile corespunzătoare celor două minimuri de trai: decent și subzistență se calculează pentru familia de doi adulți cu doi copii în întreținere și familia de doi pensionari, din mediul urban și rural. Valorile coșurilor de consum sunt actualizate lunar cu rata inflației calculată de Institutul Național de Statistică.

Normele de consum stabilite de specialiștii nutriționiști de la Institutul de Igienă și Sănătate Publică din București se încadrează între 2.700 și 3.200 de calorii pe zi și sunt stabilite pentru o persoană adultă și activă profesional care lucrează în condiții medii de efort fizic și intelectual (Mincu, Iulian, 1975; Gonțea, Iancu, 1975). În cercetarea noastră s-a optat pentru un consum alimentar necesar de 2.700 calorii/zi, adică minimumul stabilit de nutriționiști.

În calculul *calei de echivalență*, cuantumul de consum pornesc de la:

- 1 pentru adultul bărbat/salariat/cap de gospodărie;
- 0,9 pentru femeie/ salariată/soția capului de gospodărie;
- 0,7 pentru primul copil din gospodărie/băiat/12 ani;
- 0,5 pentru al doilea copil din gospodărie/fată/8 ani.

Valoarea totală a scalei de echivalență fiind de 3,1.

Fiecare organism necesită un minimum de calorii zilnic pentru a funcționa într-un mod echilibrat și a preveni îmbolnăvirea. Chiar dacă unele persoane pot supraviețui fără probleme cu 1.200 de calorii pe zi, o medie de circa 2.000 de calorii zilnic ar satisface necesarul energetic al unei persoane, fără ca aceasta să fie expusă la îmbolnăvire. Nutriționiștii susțin că necesarul de hrană care se află în jurul valorii de 2.000 de calorii este ideală, dacă se ține seamă de ceea ce se consumă alimentar de respectiva persoană, ca și de efortul fizic și intelectual pe care aceasta îl face.

Raportul *Diet, Nutrition and the Prevention of Chronic Diseases* (WHO, 2003) face următoarele recomandări zilnice pentru un adult și pentru un copil (tabel 1):

Tabel 1. Recomandări zilnice pentru adulți și copii

Alimente	Recomandări copii	Recomandări adulți
Cartofi, paste, orez, cereale	150 g/zi	220-300 g/zi
Pâine, fulgi de porumb	200 g/zi	250-300 g/zi
Fructe	220 g/zi	250-300 g/ zi
Legume	220 g/zi	350 g/zi
Ouă	3 buc./săpt.	6 buc./săpt.
Pește	150 g/săpt.	150 g/săpt.
Carne, produse din carne	50 g/zi	43-86 g/zi
Lapte și produse lactate	400 g/zi	340 g/zi
Dulciuri și prăjituri	< 60 g/zi	< 60 g/zi
Băuturi	900 ml/zi	2l

Sursa: Report of a Joint FAO/WHO Expert Consultation: Diet, Nutrition and the Prevention of Chronic Diseases, Geneva, 2003

Norma minimă de alimente pe care este bine să o consume un adult activ, care lucrează în condiții obișnuite de efort fizic și psihic, este stabilită de specialiștii Institutului de Igienă și Sănătate Publică din București la 2.700 de calorii pe zi și cuprinde următoarele produse alimentare: carne și derivate din carne, lapte și derivate din lapte, grăsimi de origine vegetală și animală, legume, fructe, zahăr și dulciuri. Alimentele care compun hrana omului sunt multiple și variate. Ele constituie nu numai substratul vieții ci și un simbol în care sunt cuprinse obiceiurile și educația lui. Unul dintre ele este și apa din care ingerăm 2 până la 3 litri pe zi, cu apa din alimente. Deosebit de importante în hrănirea organismului sunt proteinele care se găsesc în produse de origine animală, cum ar fi: carnea, brânza, ouăle etc. sau în produse de origine vegetală, ca: fasolea, mazărea etc. Alte substanțe nutritive necesare corpului pentru a-și asigura

energia zilnică sunt: glucidele și grăsimile. Glucidele transformate în glucoză furnizează energia necesară organismului uman. Pentru desfășurarea unei activități normale, un adult are nevoie, în 24 de ore, de un consum de zahăr de 70-75 g/zi; un copil de 10 ani de 60 g/zi; iar un copil de 7-8 ani de 50 g/zi. Omul în repaus are nevoie de 1.500 de calorii/zi, iar o persoană adultă care desfășoară activități fizice și intelectuale medii poate consuma între 2.700 și 3.200 de calorii pe zi și acestea pot crește odată cu expunerea persoanei la frig, eforturi mari (muncă grea), graviditate etc.

Din aprecierile experților nutriționiști o persoană adultă de sex masculin, cap de gospodărie, care desfășoară activități fizice și intelectuale normale are nevoie de minim 2.700 de calorii/zi. O a doua persoană adultă din gospodărie, de sex feminin are nevoie de 2.200 de calorii/zi. Pentru un copil de vârstă școlară cu vârsta cuprinsă între 10 și 14 ani, consumul necesar de calorii ajunge la 1.800 pe zi, iar la un școlar de 6-10 ani acest consum poate fi între 1.350 și 1.400 de calorii/zi.

Din punctul de vedere al nutriționiștilor, organismul uman care consumă 2.700 de calorii pe zi are nevoie de: produse cerealiere – 250 g/zi; legume – 500 g/zi; fructe – 500 g/zi; carne – 70 g/zi; derivate din carne – 40 g/zi; pește – 60 g/zi; lactate – 220 ml/zi; ouă – 1 buc./zi; ulei – 30 ml/zi; borș și oțet – 5 ml/zi; dulciuri – 30 g/zi; apă – 2 l/zi; ceai – 10 ml/zi; cafea – 20 ml/zi; condimente – 5 g/zi. Astfel, un organism sănătos care consumă 2.700 de calorii pe zi de fapt consumă: 45% glucide, 20% proteine și 35% lipide (Guga, Șt., Mihăilescu, A., Spătari, M., 2018).

1.3. Analiza principalilor indicatori de venit ai populației României în perioada 1989-2018

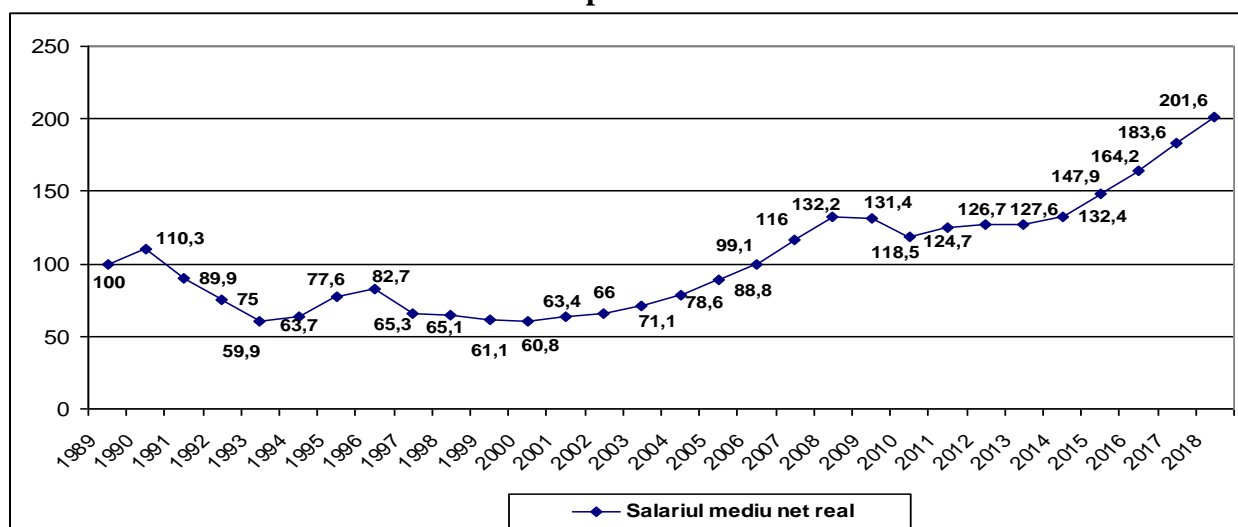
Cu toate că bunăstarea economică a populației României a crescut în urma integrării în Uniunea Europeană, distribuția bunăstării în masa populației a condus la creșterea polarizării sociale și a intrării în sărăcie a unui număr ridicat de locuitori. Cea mai mare parte a veniturilor populației acoperă trebuințele de bază, cheltuielile pentru consumul alimentar reprezentând circa 40% din totalul cheltuielilor de consum, spre deosebire de țările UE unde acest consum reprezintă 10-12% în totalul cheltuielilor de consum. Decalajul dintre veniturile românilor și al

altor europeni este determinat de nivelul și structura ocupării, productivitatea muncii, politicile salariale etc.

Dacă avem în vedere un salariu mediu și un salariu minim pe economie în România și modul în care aceste venituri acoperă necesitățile de consum ale populației, în intervalul de timp 1989-2018, putem măsura puterea reală de cumpărare a bunurilor și serviciilor de pe piață cu aceste venituri, având ca an de plecare anul 1989. Anii cei mai critici pentru puterea de cumpărare a *venitului salarial mediu net* a bunurilor și serviciilor de pe piață au fost anii: 1993 cu 59,9% și 2000 cu 60,8%. Cam întreaga perioadă 1993-2003 salariul mediu net s-a plasat cu puțin peste 60% din ceea ce se putea procura în anul luat ca referință, 1989 (grafic 1), după care creșterea este continuă, până în anul 2008. Apare o ușoară scădere a salariului mediu net în anul declanșării crizei economice și a tăierilor salariale, ceea ce a condus la scăderea puterii de cumpărare a indicatorului analizat în raport cu prețurile produselor de pe piață. Indicatorul continuă să crească până la sfârșitul intervalului de analiză 2018.

Măsura politică anticriză, de reducere cu 25% a valorii salariului real și de creștere a TVA-ului de la 19 la 24%, în iunie 2010, a afectat venitul salarial mediu net apropiindu-l de puterea lui de cumpărare din anul 2008. Veniturile unei treimi dintre bugetari, ca și veniturile salariale din mediul privat au condus fie la reducerea personalului angajat, fie la menținerea numărului angajaților cu diminuarea salariilor cu 10-15 %, aspect care se observă în graficul de mai jos.

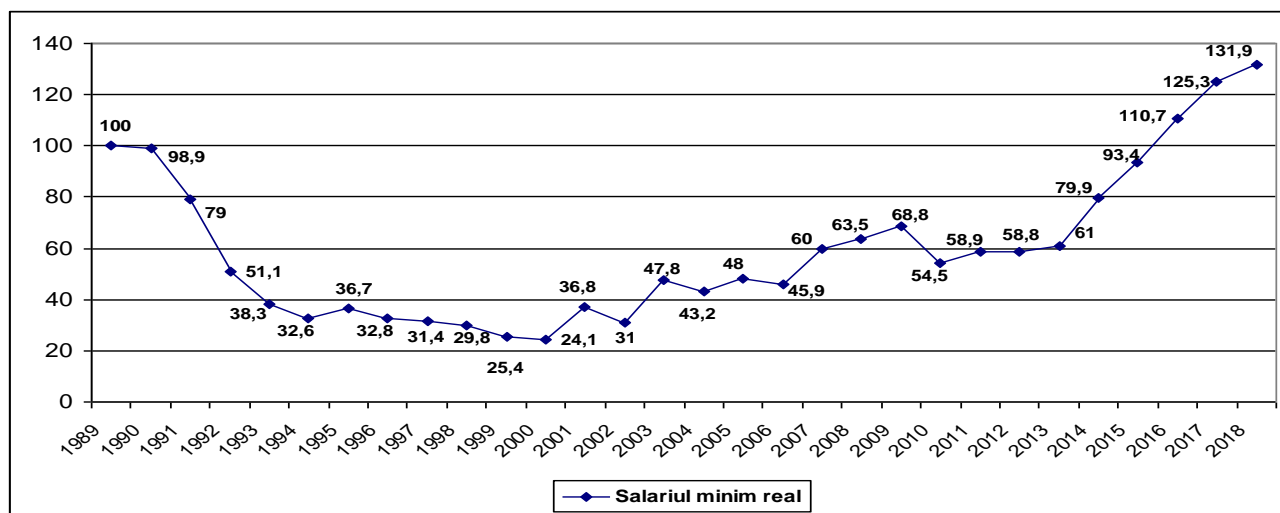
Grafic 1. Dinamica salariului mediu net în perioada octombrie 1989-2018

Sursa: Baza de date ICCV.

Valoarea reală a *venitului salarial minim* pe economie a avut în intervalul de timp studiat 1989-2018, o tendință mai întâi de scădere. Practic, începând cu anul 1991 a scăzut continuu, atingând un nivel maxim al scăderii în anii 1999 și 2000, scădere cu 74,2%, respectiv 75,6% (grafic 2). Scăderea acestui indicator de venit a fost influențată de creșterea prețurilor la carburanți, energie și apă dar și de creșterile în general la prețurilor bunurilor și serviciilor de pe piață. Dinamica salariului minim net ne indică punctul cel mai scăzut în evoluția indicatorului, anul 2000 (24% din valoarea anului de bază 1989). Începând cu anul 2000, valoarea salariului minim a crescut de la an la an, excepție făcând anul 2010, când puterea de cumpărare a indicatorului a scăzut la valoarea de 54,5%, ca urmare a declanșării crizei economice, dar această valoare chiar dacă este mai scăzută rămâne cu mult peste ceea ce a fost în anii anteriori.

Grafic 2. Dinamica salariului minim net în perioada octombrie 1989-2018

Sursa: Baza de date ICCV.

Alocația copiilor a cunoscut o scădere a valorii indicatorului în cinci trepte succesive (grafic 3).

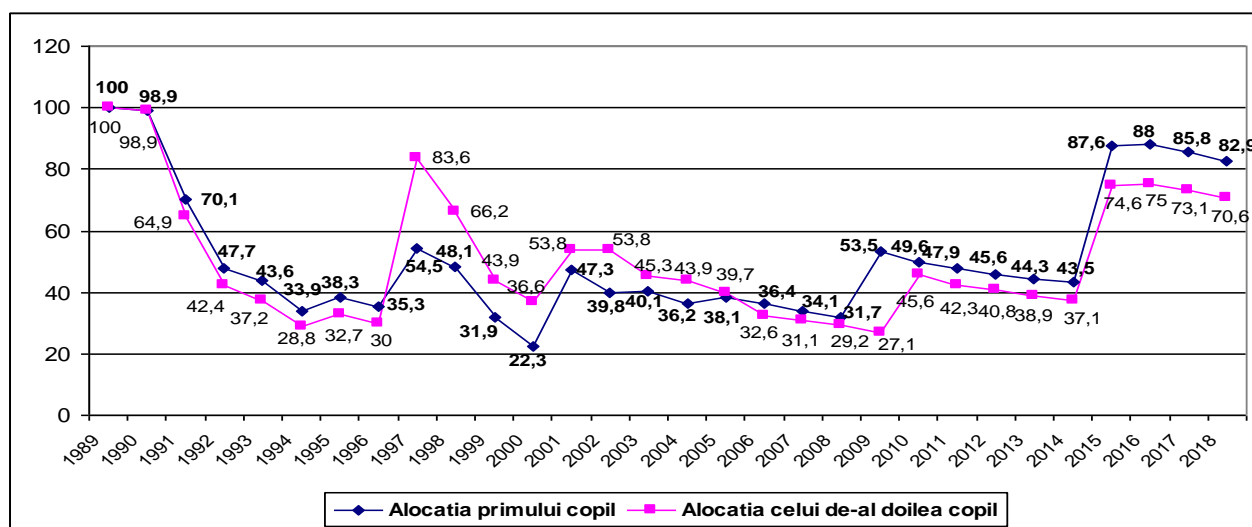
1. Un prim val al scăderii puterii de cumpărare a fost perioada de timp: 1990–1996.
2. Al doilea val de scădere reală a puterii de cumpărare a indicatorului urmărit pentru cumpărarea bunurilor și serviciilor de pe piață se manifestă din 1997 și până în anul 2000. *Punctul de minim fiind înregistrat în anul 2000*, 22,3% alocația primului copil și 36,6% alocația celui de-al doilea copil.

3. Al treilea val a început în 2001 și a durat până în 2010.

3. Un al patrulea val de scădere a fost în perioada 2010-2015 în care alocația primului copil a ajuns la o putere de cumpărare de 37%, iar alocația celui de-al doilea copil de 43,5%.

4. Al cincilea val de scădere s-a manifestat începând cu anul 2015 și până la sfârșitul intervalului de analiză 2018, când puterea de cumpărare a primului copil atinge valoarea de 70,6%, iar al celui de-al doilea copil 82,9%, valori mai rezonabile decât în anii anteriori, dar care reflectă o atenție destul de precară care se acordă copiilor în societatea românească.

Grafic 3. Dinamica alocațiilor pentru copii în perioada octombrie 1989-2018

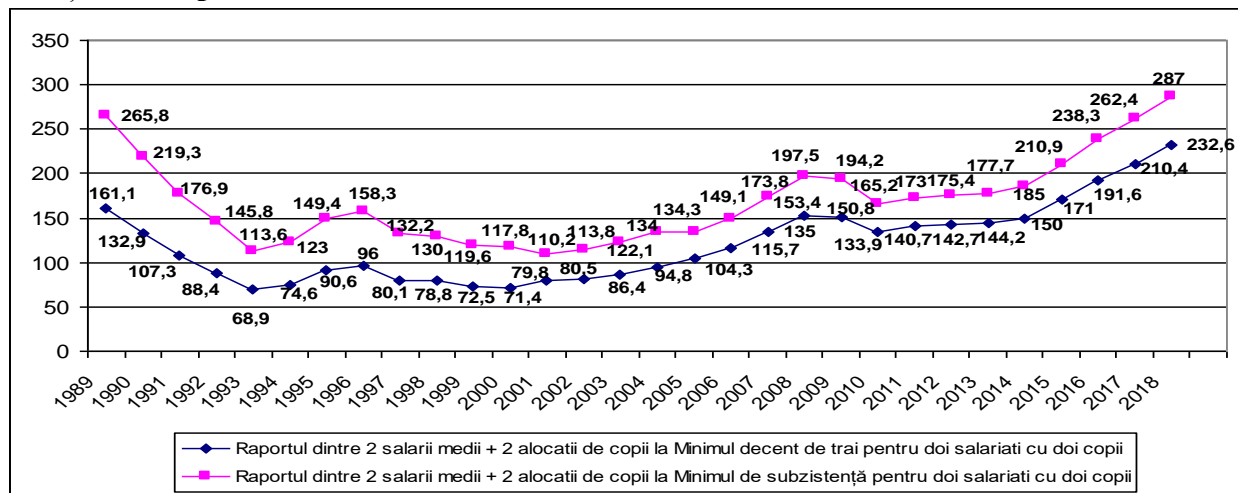
Sursa: Baza de date ICCV.

1.4. Analiza standardului de viață în perioada 1989-2018

în România

Analiza standardului de viață a populației României, în perioada 1989-2018, vizează obișnuințele decente de consum, dar și supraviețuirea unei persoane sau familii. O viață decentă s-ar putea defini prin acoperirea nevoilor biologice și sociale generale la un moment dat. În cele ce urmează vom vedea cum diferite categorii de venituri au putut asigura, sau nu, o viață decentă în mediul urban și rural (Mihăilescu, A., 2014) pentru familia de doi adulți salariați cu doi copii în întreținere.

Grafic 4. Dinamica raportului dintre două salarii medii nete și două alocații de copii la minimul decent de trai și cel de subzistență pentru familia de doi adulți cu doi copii în întreținere, în perioada 1989-2018

Sursa: Baza de date ICCV.

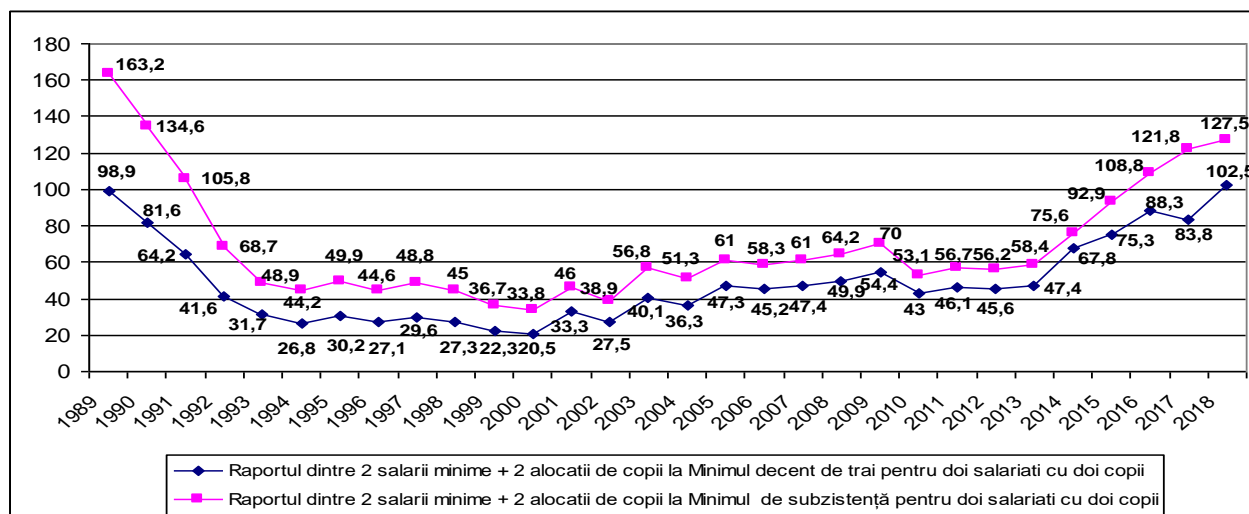
După cum se poate observa, în mediul urban, *familia de doi salariați cu doi copii de vârstă școlară, în perioada de timp 1989-2018 dispunea de două salarii medii nete pe economie și două alocații ale copiilor* își putea acoperi confortabil minimul decent de trai între anii 1989 și 1991 (grafic 4). Situația se înrăutățește începând cu anul 1992 când acest minim de trai decent a fost acoperit 88%, iar în anul următor în proporție de 69%. Starea economică a familiei în cauză se menține precară, până în anul 2005, când veniturile însumate puteau acoperi în întregime acest minim de trai.

După anul 2005, situația familiei este una favorabilă și în creștere până la nivelul anilor 2009, după care criza economică și tăierile salariale au făcut să mai scadă puterea de cumpărare a veniturilor în cauză, însă, și această situație, nu a fost atât de dramatică ca în perioada analizată anterior 1992-2005. Între anii 2006 și 2018, venitul total al familiei de doi adulți activi cu doi copii școlari în întreținere se afla pe o poziție confortabilă din punct de vedere al calității vieții, putând acoperi de două ori minimul decent de trai, după anul 2016.

Pentru aceeași familie de patru persoane, *doi adulți activi și doi copii de vârstă școlară venitul constituit din două salarii minime și două alocații ale copiilor* (grafic 5) nu a putut acoperi pragul minim decent de viață, încă de la început. Situația se înrăutățește din 1989, ajungând în 1994 să se acopere cu venitul menționat, doar 27% din pragul minim decent de viață. Și în următorii ani situația nu se schimbă. Venitul putând acoperi între 27% și 47%, adică sub

jumătate din acest prag minim decent, până în anul 2014. După acest an, se puteau acoperi trei sferturi din bunurile și serviciile incluse în acest coș pentru un trai minim decent, iar din 2018 coșul a fost total acoperit. Dealtfel, această familie a avut de suferit din 1992 și până în 2015, când nici măcar minimul de supraviețuire nu a putut fi acoperit.

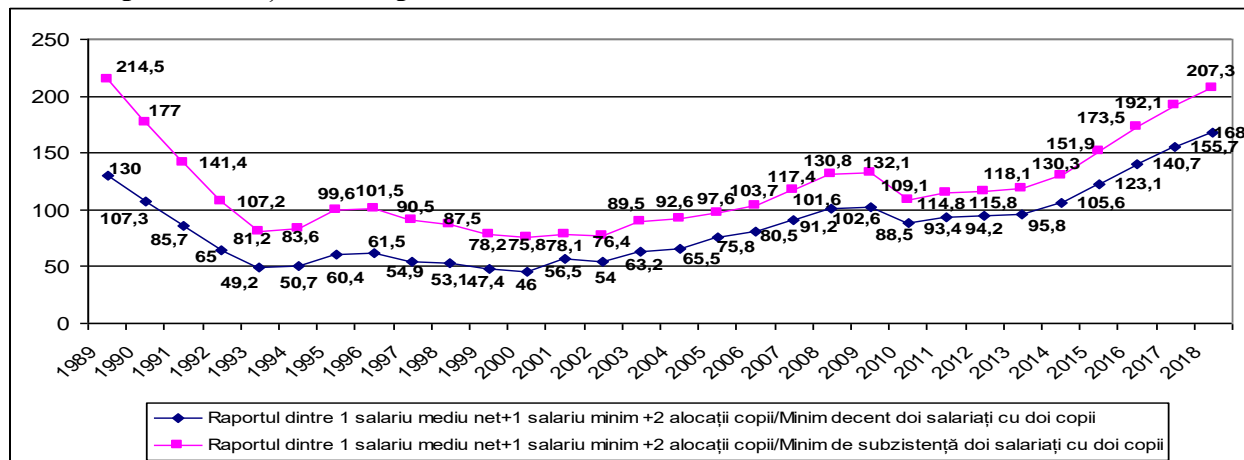
Grafic 5. Dinamica raportului dintre două salarii minime nete și două alocații de copii la minimul decent de trai și cel de subzistență pentru familia de doi adulți cu doi copii în întreținere, în perioada 1989-2018

Sursa: Baza de date ICCV.

Aceeași familie din mediul urban cu un venit compus din: **un salariu mediu, un salariu minim și două alocații pentru copii** a avut dificultăți în a-și acoperi cele necesare traiului minim decent începând cu anul 1991 și până în 2013 (grafic 6); în **2000** (46%), **1999** (47,4%) și **1993** (49,2%) pragul minim decent nu a fost acoperit nici la jumătate. Situația este delicată și când punem în discuție minimul de supraviețuire, care a rămas sub nivelul de 100% acoperit, între anii 1993 și 2005, adică doisprezece ani, acesta plasându-se la 75-80% din nivelul luat ca reper.

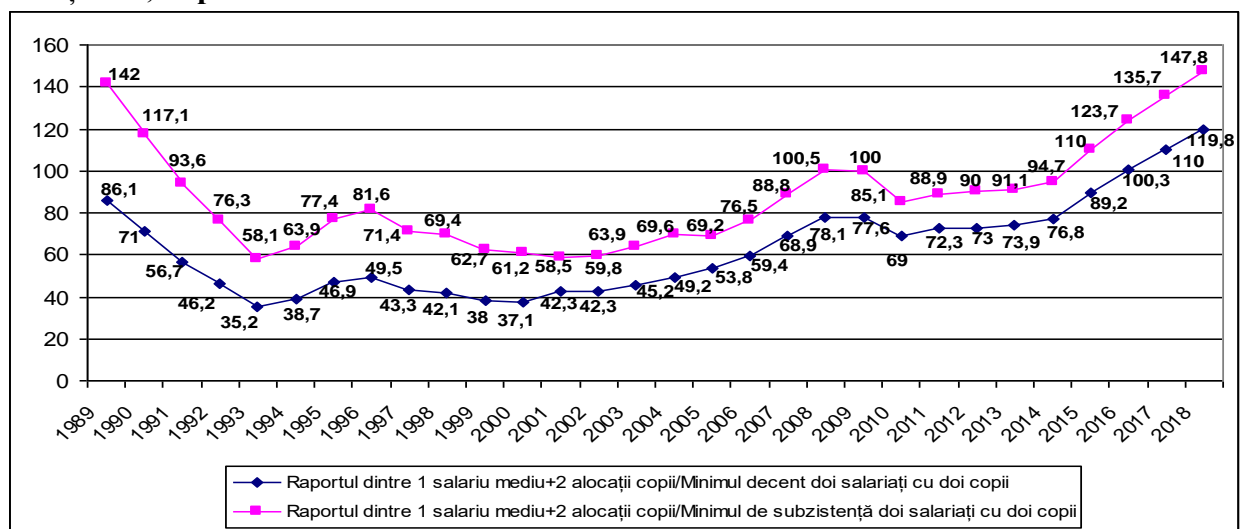
Grafic 6. Dinamica raportului dintre un salariu mediu net, un salariu minim net și două alocații de copii la minimul decent de trai și cel de subzistență pentru familia de doi adulți cu doi copii în întreținere, în perioada 1989-2018

Sursa: Baza de date ICCV.

Familia de doi adulți activi cu doi copii în întreținere de vârstă școlară și care dispunea de un venit compus dintr-un *salariu mediu net și alocațiile a doi copii*, pe parcursul perioadei analizate 1989-2018, a fost în dificultate de a-și acoperi bunurile și serviciile de pe piață, încă de la început. Abia după anul 2016, *venitul acestei familii a putut acoperi coșul minim de trai decent, iar pe cel de supraviețuire din 2015* (grafic 7).

Grafic 7. Dinamica raportului dintre un salariu mediu net și două alocații de copii la minimul decent de trai și cel de subzistență pentru familia de doi adulți cu doi copii în întreținere, în perioada 1989-2018

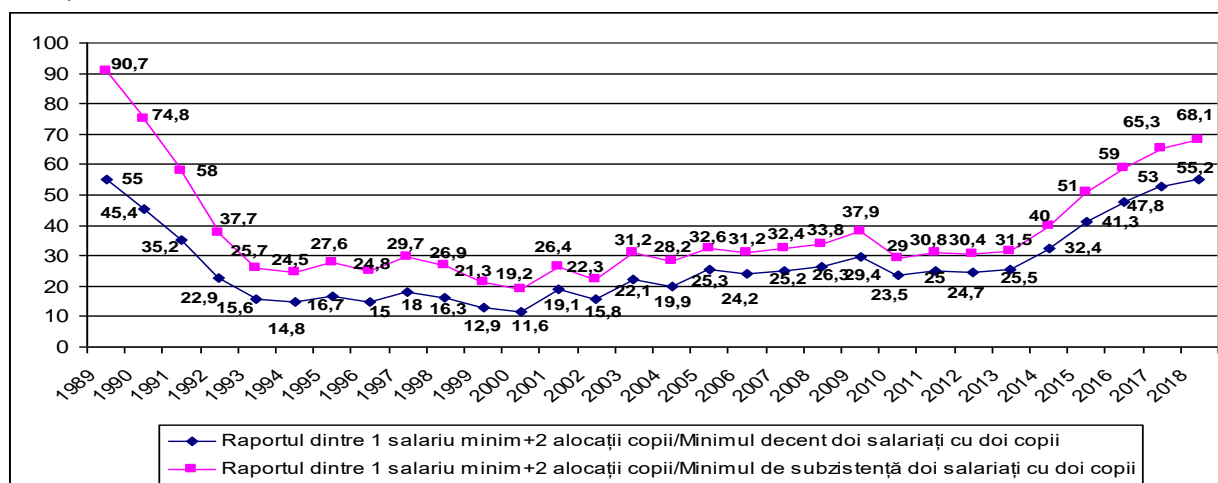
Sursa: Baza de date ICCV.

În graficul 8 un venit constituit *dintr-un salariu minim net și alocațiile a doi copii de vârstă școlară* nu este suficient pentru a acoperi un coș minim de trai decent, acest venit acoperind 55% din coș, doar la începutul și sfârșitul anilor de analiză.

Cei mai dramatici ani pentru această familie au fost anii 2000 (11,6%), 1999 (12,9%) și 1994 (14,8%), când respectivul venit nu acoperea nici 15% din coșul minim decent.

În ce privește pragul minim de supraviețuire a fost cel mai bine acoperit doar în 1989 (90,7%), apoi situația se deteriorează vizibil, fiind acoperit cam o pătrime (25%) și cel mult o treime (33%) din acest prag, o lungă perioadă de timp, între anii 1993 și 2013.

Grafic 8. Dinamica raportului dintre un salariu minim net și două alocații de copii la minimul decent de trai și cel de subzistență pentru familia de doi adulți cu doi copii în întreținere, în perioada 1989-2018

Sursa: Baza de date ICCV.

1.5. Concluzii

Pe parcursul perioadei de analiză 1989-2018 veniturile diferitelor familii cu copii nu au putut ține pasul cu creșterile de prețuri la produsele și serviciile de pe piață. Acest lucru a determinat în timp o deteriorare a calității vieții acestor familii din mediul urban. Dinamica veniturilor diferitelor familii cu copii aflate în risc crescut de sărăcie sau chiar în sărăcie cronică comparativ cu minimul de trai decent și minimul de subzistență calculate prin metoda normativă în cadrul Institutului de Cercetare a Calității Vieții au fost:

➤ *Familia monoparentală cu unul, doi și mai mulți copii*

Din studiile efectuate de Institutul de Cercetare a Calității Vieții asupra modului în care trăiește populația, poziția cea mai delicată o dețin familiile care au copii în întreținere și mai ales cele cu mai mult de doi copii, iar în cazul familiilor monoparentale și cele cu doi copii. Fiecare persoană în plus, respectiv copil, aflat în grija unei familii, prin nevoile sale proprii poate agrava situația generală a familiei. La venitul general al familiei, copiii contribuie cu o sumă mică, alocația pentru copii. Înțelegem de ce, aceste familii se descurcă din ce în ce mai greu, mai ales dacă se adaugă și al doilea sau al treilea copil ș.a.m.d. Dacă familiile sărace cu copii ar avea venituri mai mari le-ar utiliza cu precădere pentru *cumpărarea de alimente strict necesare și de alimente dorite de copii* atât în mediul urban, cât și în rural. Sistemul de mărire a alocațiilor de copii la anumite intervale de timp, respectiv necorelarea acestora cu indicii lunar de prețuri, duce, în diverse intervale de timp, la diminuarea aportului în veniturile familiale și la deprecierea puterii de cumpărare. Un aspect deloc de neglijat este cel al gradului în care alocația primită de familie pentru un copil acoperă cheltuielile impuse de procurarea bunurilor și serviciilor necesare acestuia. Dacă se ia în considerare alocația de bază, aceasta reprezenta în octombrie 1999, circa 5,8% din minimul de trai decent al unui școlar, în 2000, 9% din minimul decent al unui școlar; în decurs de 10 ani, valoarea reală a alocației a crescut doar cu 4%. Această contribuție ne semnificativă, care nu se sesizează în viața copiilor din familiile în care părinții au venituri ridicate, are un rol derizoriu, ne semnificativ, în familiile numeroase și în foarte multe din cele monoparentale. În asemenea familii, alocația aproape că nu-și face simțit deloc rolul și nu-și atinge, decât în mică măsură, scopul pentru care a fost instituită. Situația este deosebit de gravă în familiile în care alocația de stat pentru copii reprezintă singura formă de venit și deci singura sursă de susținere a tuturor persoanelor componente.

➤ *Cupluri cu diferite situații de venit*

Situația este critică și pentru cuplul *cu un venit format dintr-un salariu minim și două alocații de copii* din mediul urban. Acest venit a acoperit minimul de subzistență doar în anii 1989 și 1990, după care puterea reală de cumpărare a venitului acestui tip de familie nu a mai făcut față cheltuielilor necesare vieții. Familia de doi adulți cu doi copii în întreținere din urban cu un venit format din *două salarii minime și două alocații de copii*, de-a lungul perioadei analizate 1989-2018 se află încă într-o situație economică extrem de grea. În ultimii ani, veniturile acestei familii au scăzut chiar și sub limita minimului de subzistență începând cu anul

1992 (68,7%), continuând să scadă dramatic în 2002 (38,9%), iar în ceea ce privește minimumul decent, el a fost în dificultate de a fi acoperit cu acest venit încă din 1990 (81,6%), ajungând la 20%, o cincime, în 2000, continuând să se mențină la valori extrem de mici până la sfârșit. În anii terminali 2011-2018 venitul descris nu acoperea nici jumătate din minimumul decent de viață al anului de referință, 1989.

1.6. Bibliografie

Baza de date „Diagnoza calității vieții 1990-2010”, București: ICCV.
Baza de date ICCV.

Brémond, Janine, Geledan, Alain (1995) *Dicționar economic și social*, București: Editura Expert, pp. 274–276.

Gonțea, Iancu (1975) *Alimentația rațională a omului modern*, București: Editura Didactică și Pedagogică.

Guga, Ștefan, Mihăilescu, Adina, Spătari, Marcel (2018) *Fundamentarea coșului minim de consum lunar pentru un trai decent pentru populația României*, Fundația Friedrich Ebert Stiftung.

Mihăilescu, Adina (2014) *Minimumul de trai instrument în politicile sociale*, București: Editura Academiei Române.

Mincu, Iulian (1975) *Alimentația rațională a omului sănătos*, București: Editura Medicală.

World Health Organization (2003) *Diet, Nutrition and the Prevention of Chronic Diseases*. Report of a Joint WHO/FAO Expert Consultation, WHO Technical Report Series 916, Geneva.

2. Coșul de consum în perioada pandemiei

La începutul anului 2020, *Compania internațională Picodi* (https://adevarul.ro/economie/bani/analiza-traiul-unui-roman-salariul-minim-economie-1_5e1d9d1e5163ec427119800f/index.html) realiza un studiu în 54 de țări ale lumii privind *salariul minim pe economie și modul cum acest venit asigură un confort minim al vieții* pentru populația țărilor respective. Metodologia studiului s-a bazat pe compararea ratelor de salarizare ale salariului minim la începutul anului 2020, cu ratele de salarizare din anul 2019. Nu au fost incluse în studiu țările, în care valoarea salariului minim pe economie este negociată de sindicate, precum și țările în care nu există o rată de salarizare națională stabilită pentru salariul minim. Valutele locale au fost calculate după cursul mediu din Google Finance din trimestrul IV al anului 2019.

În clasamentul țărilor cu creșteri ale salariului minim pe economie România s-a clasat pe locul 30 din 54 de țări luate în considerare (tabel 3). În 2020 salariul net a fost mai mare cu 6,6% față de anul trecut (1.346 lei, respectiv 1.263 lei). În Republica Moldova salariul a crescut cu 6,3%, în Ungaria cu 8,1%, Bulgaria cu 8,8%, în Ucraina cu 13,2%, în Serbia cu 15,5%.

Valoarea totală a coșului de cumpărături ce conținea cele opt produse de bază era de 314,88 lei (ianuarie 2020), cu 5,06% mai mult față de valoarea totală a coșului de cumpărături din anul 2019. Coșul de cumpărături la nivelul lunii ianuarie 2020 a reprezentat 23,4% din salariul minim net pe economie. Același coș de cumpărături calculat la prețurile de anul trecut a reprezentat 23,7% din salariul minim pe economie în 2019. Modul de a cheltui banii diferă de la o familie la alta, la fel cum diferă și modul de a percepe confortul vieții.

Picodi a comparat prețurile aceluiași produse în mai multe țări și a verificat cât la sută din salariul minim ar trebui să cheltuie un salariat pentru a-și asigura nevoile de bază în materie de alimente. În această clasificare, România s-a clasat pe locul 25, sub România poziționându-se: Serbia (23,4%), Bulgaria (29,5%), Ucraina (42,1%), Republica Moldova (50,1%), după cum vedem în tabelul de mai jos.

Tabel 3. Salariile minime pe economie, în diferite țări europene, la nivelul anului 2020

Țări	Salariile minime nete la începutul anului 2020 (Euro)	Creșterea salariilor minime în 2020 față de 2019 (%)
Slovenia	700	4,9
Estonia	550	6,6
Grecia	546	10,9
Slovacia	469	9,1
Cehia	474	7,6
Polonia	438	14,9
Croația	437	8,3
Lituania	426	7,6
Ungaria	323	8,1
Letonia	306	...
România	282	6,6
Serbia	256	15,5
Bulgaria	242	8,8
Ucraina	142	13,2
Belarus	141	13,6
Republica Moldova	113	6,3

Sursa: https://adevarul.ro/economie/bani/analiza-traiul-unui-roman-salariul-minim-economie-1_5e1d9d1e5163ec427119800f/index.html

Raportul de Planificare a Bugetelor și Salariilor este un document întocmit de serviciul de date al Willis Towers Watson, lider mondial în domeniul consultanței, brokerajului și soluțiilor, care a realizat o cercetare în martie 2017, pe aproximativ 13.250 de respondenți din companii din 139 de țări. Potrivit acestui studiu, România va înregistra o creștere medie a salariului de 4,5%: „... luând în considerare și rata inflației prognozată la 1,2%, România va avea o creștere salarială reală de 3,3%” (<http://www.ziare.com/afaceri/salariati/romania-ofera-una-dintre-cele-mai-mari-majorari-de-salarii-din-europa-ce-efect-va-avea-insa-cresterea-inflatiei-1475026>). Rata inflației din România nu este comparabilă cu valori similare din alte economii est-europene: Ungaria (0,6%), Bulgaria (1,7%), Austria (0,6%), Cehia (0,6%), Croația (1,4%), Polonia (1,4%), Slovacia (1,1%) și Slovenia (0,8%).

Domeniile cu cele mai mari creșteri ale salariului mediu net au fost sănătatea și învățământul, conform datelor publicate de Institutul Național de Statistică (<http://www.ziare.com/afaceri/salariati/domeniile-cu-cele-mai-mari-cresteri-ale-salariului-mediu-net-sanatatea-si-invatamantul-conduc-detasat-1560216>). *Câștigul salarial mediu net a crescut, la*

nivel național, cu 446 de lei, în perioada februarie 2018-februarie 2019, de la 2.487 de lei la 2.933 de lei.

Cele mai mari creșteri ale salariului mediu net (<http://www.ziare.com/afaceri/salariati/domeniile-cu-cele-mai-mari-cresteri-ale-salariului-mediunet-sanatatea-si-invatamantul-conduc-detasat-1560216>), în intervalul februarie 2018-februarie 2019 s-a înregistrat în: învățământ 879 de lei (de la 2.402 la 3.281 de lei; sănătate și asistență socială 878 de lei (de la 2.787 de lei la 3.665 de lei); construcții 831 de lei (de la 1.932 de lei la 2.763 de lei); alte activități extractive 792 de lei (de la 1.740 de lei la 2.532 de lei); activități auxiliare intermediarilor financiare, activități de asigurare și fonduri de pensii 739 de lei (de la 3.307 la 4.046 de lei).

La polul opus s-au aflat salariile din următoarele domenii de activitate: fabricarea produselor din tutun 408 de lei (scădere de la 4.779 de lei la 4.371 de lei); transporturi aeriene 58 de lei (de la 5.079 de lei la 5.137 de lei); fabricarea băuturilor 68 de lei (de la 2.768 de lei la 2.836 de lei); fabricarea articolelor de îmbrăcăminte 157 de lei (de la 1.571 de lei la 1.728 de lei); fabricarea echipamentelor electrice 146 de lei (de la 2.422 de lei la 2.568 de lei).

Angajații din regiunea București-Ilfov vor continua să aibă cel mai mare salariu mediu lunar net în următorii patru ani estimat la 3.139 de lei în 2017, 3.425 de lei în 2018, 3.706 lei în 2019 și 3.969 de lei în 2020. La polul opus, cele mai mici câștiguri salariale nete urmează să fie înregistrate în 2019 în regiunile Sud-Est 2.319 lei și în 2020 în Sud-Vest Oltenia 2.442 de lei (<http://www.ziare.com/afaceri/salariati/zona-cu-cele-mai-mari-salarii-din-romania-si-cat-vor-mai-creste-in-urmatorii-ani-1467920>).

2.1. Coșul minim de consum alimentar

Organizația Mondială a Sănătății (<https://romanalibera.ro/stil-de-viata/alimentatie/ce-trebuie-sa-contina-cosul-zilnic-de-alimente-370784>) atrăgea atenția asupra unei diete sănătoase care trebuie să conțină 70-80% alimente de origine vegetală și numai 60 de grame de carne pe zi, aceasta având grăsimi saturate; peștele, care are grăsimi mai bune, poate fi consumat în cantități mai mari. În coșul zilnic se mai putea include: făina integrală, pâinea cu țărâțe, varza, ficatul de porc, macroul, telemeaua, ceapa, morcovii, cartofii, sfecla și mălaiul; coșul zilnic putea fi diversificat cu mere, orez, praz, alte organe animale și o varietate mai mare de pește.

Coșul minim de consum alimentar calculat în cadrul *Institutului de Cercetare a Calității Vieții* (Mihăilescu, A., 2012) are la bază normele de consum stabilite de specialiștii nutriționiști de la Institutul de Igienă și Sănătate Publică. Aceste norme de consum pentru o persoană adultă și activă profesional, care lucrează în condiții medii de efort fizic și intelectual se încadrează la 2.700 de calorii pe zi. Produsele necesare consumului zilnic sunt: carnea și derivate din carne, laptele și derivate din lapte, uleiul, legumele, cartoful, fasolea, merele, zahărul și dulciurile în cantitate redusă și cafeaua menționată în preferințele de consum ale adulților din țara noastră.

În plină pandemie de coronavirus, multe din produsele alimentare s-au scumpit. O monitorizare realizată de *Consiliul Concurenței* (<https://jurnalul.antena3.ro/bani-afaceri/economia/cosul-zilnic-se-scumpeste-840375.html>) în intervalul de timp decembrie 2019 - martie 2020 arată că la multe produse prețurile au crescut cu peste 2 lei/kg, deși în unele cazuri nu există o motivație economică.

Salamul, roșiile proaspete, laptele și merele au fost produsele care s-au scumpit cel mai mult în luna martie, comparativ cu decembrie 2019. Există însă și produse ale căror prețuri au scăzut, așa cum este cazul la mălai, ceapă, ouă sau fasole.

Astfel, în cazul pâinii albe de 300 de grame, prețul ajunsese pe 23 martie la 1,92 lei, după ce în decembrie era de 1,4 lei, în ianuarie de 1,8 lei, iar în februarie de 1,6 lei. Și în ceea ce privește sortimentul de pâine intermediară, de 300 de grame, prețul a crescut de la 1,44 lei în decembrie la 1,92 lei în martie conform monitorizării Consiliului Concurenței.

Prețul cartofilor albi era pe 23 martie de 2,80 lei/kg, față de 2,65 lei/kg în decembrie 2019 și 2,73 lei, respectiv 2,71 lei/kg în ianuarie și februarie 2020. La ora actuală, în piețele bucureștene prețul cartofilor albi și roșii l-a depășit cu mult pe cel indicat de Consiliul Concurenței, el fiind acum în cele mai ieftine piețe între 4 și 4,5 lei/kg.

O creștere a prețului s-a remarcat și la lapte de vacă de 1,5% UHT. Pe 23 martie prețul pe litru era de 4,95 lei, în timp ce în decembrie prețul era 3,94 lei, în ianuarie de 4,10 lei, iar în februarie de 4,46 lei.

Creșterea prețurilor la produsele agroalimentare a fost determinată de importuri. Producătorii români au salată verde, ceapă verde și ridichi, dar nu le cumpără nimeni, se aruncă. Supermarketurile și-au redus cererea de la producătorii autohtoni și preferă să aducă din import.

Prețul unui kilogram de ceapă galbenă era pe 23 martie de 3,06 lei/kg, față de 3,23 lei/kg în decembrie, de 3,09 lei în ianuarie și de 2,96 lei/kg în februarie. Până la sfârșitul lunii martie și

acest produs a cunoscut o scumpire accentuată, prețul ajungând acum la circa 6 lei/kg. Și roșiile proaspete au înregistrat o scumpire în această perioadă, ajungând la un preț mediu de 9,29 de lei/kg pe 23 martie, în creștere cu 2,23 lei față de decembrie 2019 și cu 1,56 lei față de februarie. Ambele produse sunt însă aduse în această perioadă din import.

Fasolea boabe este unul din produsele care s-au ieftinit, prețul ajungând la 10,67 lei/kg pe 23 martie, de la 10,9 lei în decembrie, 13,17 lei/kg în februarie și 11,55 lei/kg în ianuarie 2020.

În ceea ce privește prețul merelor Golden, acesta crescuse de la 3,77 lei/kg în decembrie, la 4,77 lei/kg în martie.

Un alt produs al cărui preț a fost monitorizat de Consiliul Concurenței a fost salamul, unde, de asemenea, s-au înregistrat creșteri de prețuri. Acesta ajunsese la un preț mediu de 28,83 lei/kg în martie 2020, după ce în decembrie 2019 se vindea cu 26,53 lei/kg, cu 26,69 lei/kg în ianuarie și cu 26,77 lei/kg în luna februarie. În ceea ce privește salamul Victoria, prețul ajunsese la 29,08 lei/kg, după ce în decembrie se vindea cu 27,07 lei/kg, în ianuarie cu 28,56 lei/kg, iar în februarie, cu 27,28 lei/kg. În acest caz, explicația este că cea mai mare parte a cărnii de porc prelucrată este adusă din import, iar pe plan extern prețurile sunt în creștere.

La carne lucrurile arată mai bine. În cazul cărnii de porc, doar cotletul feliat a înregistrat o creștere cu 86 de bani, de la 20,25 lei/kg, în decembrie, la 21,11 lei/kg în 23 martie. În rest, celelalte sortimente au înregistrat o ușoară scădere, dar aici trebuie ținut cont că în luna decembrie este cel mai mare consum din an. Și la carnea de pui, doar la pulpele superioare a fost constatată o creștere, de la 12,40 lei/kg în decembrie, la 12,58 lei/kg în 23 martie, în timp ce alte sortimente au înregistrat scăderi de preț de până la un leu.

2.2. Coșul de consum minim decent

(Institutul de Cercetare a Calității Vieții)

În prezent, în România, un număr tot mai mic de oameni concentrează în mâinile lor, mari resurse financiare, iar majoritatea populației accesează resurse mult mai puține decât ar trebui pentru o viață decentă.

Proiectul Strategiei naționale privind incluziunea socială și reducerea sărăciei (2014-2020) arată că *unul din cinci români* se confruntă cu sărăcia determinată de venitul insuficient, iar o mare parte din sărăcia cauzată de nivelul scăzut al veniturului este persistentă. Trei sferturi

dintre persoanele sărace se află în această situație de cel puțin trei ani (<https://www.bing.com/images/search?q=proiect+strategia+nationala+2014-2020&qpv=proiect+strategia+nationala+2014-2020&FORM=IGRE>). De asemenea, o treime din populație nu-și poate permite să achiziționeze articole considerate dezirabile sau chiar necesare pentru a duce un trai decent.

Potrivit aceluiași document, *încă mai există copii care nu au mers niciodată la școală, iar procentul tinerilor fără o educație adecvată este ridicat*. Multe persoane sunt inactice sau neangajate formal, cu șanse mici de a căpăta acces corespunzător la piața muncii, și există inegalități în ceea ce privește acoperirea cu servicii medicale de bază. Cele mai mari categorii includ copiii aflați în situații dificile, persoanele cu dizabilități, persoanele vârstnice singure sau dependente și romii, care însumează trei milioane de persoane, însă populația estimată ca săracă sau vulnerabilă este de circa cinci milioane de persoane.

Coșul de consum, pentru familiile cu copii de vârstă școlară, este un indicator important pentru configurarea politicilor sociale și aprecierea calității vieții acestor familii. El ar explica și vulnerabilitatea și riscul social, la care este expus acest segment de populație.

În cele ce urmează analizăm situația unei familii compusă din doi adulți salariați cu doi copii școlari, din mediul urban, când veniturile salariale ale părinților au suferit o reducere în urma deciziei de rămânere forțată a populației la domiciliu și intrarea unei mari părți de salariați de pe piața muncii, în șomaj tehnic.

Luând în calcul 75% din valoarea salariului mediu pe economie sau a salariului minim, în cazul salariaților cu statut de părinți și alocațiile copiilor aflați în întreținere (tabel 4), avem un tablou real al venitului acestor familii aflat în confruntare cu prețurile bunurilor alimentare, nealimentare și de servicii, ce se achiziționează la nivelul lunii martie 2020.

Tabel 4. Situația familiei compusă din doi salariați cu doi copii de vârstă școlară, din mediul urban, în perioada pandemiei (martie 2020)

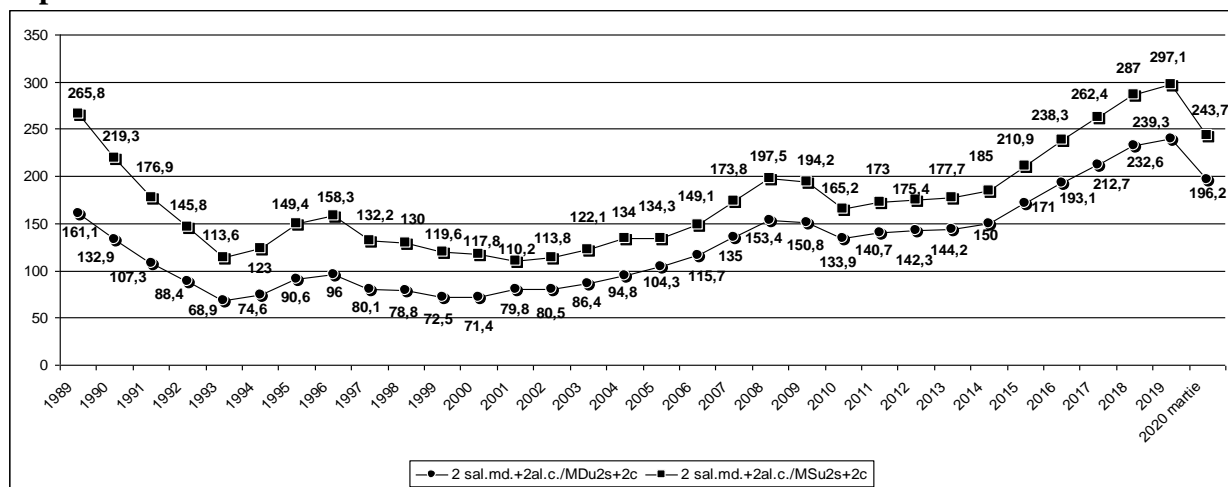
Indicator de venit/Luna și anul	Martie 2020
2 salarii medii (75%)	$2 \times 2.382 = 4.764$
2 salarii minime (75%)	$2 \times 1.010 = 2.020$
2 alocații copii	$2 \times 156 = 312$
2 salarii medii + 2 alocații copii	5.076
2 salarii minime + 2 alocații copii	2.332

Minimul Decent urban 2 salariați cu 2 copii	2.587
Minimul de Subzistență urban 2 salariați cu 2 copii	2.083
2 salarii medii + 2 alocații copii raportate la Minimul Decent urban 2 salariați + 2 copii	196,2
2 salarii medii + 2 alocații copii raportate la Minimul de Subzistență urban 2 salariați + 2 copii	243,7
2 salarii minime + 2 alocații copii raportate la Minimul Decent urban 2 salariați + 2 copii	90,1
2 salarii minime + 2 alocații copii raportate la Minimul de Subzistență urban 2 salariați + 2 copii	112,0

Sursa: Valorile absolute ale salariului mediu preluate din Anuarele Statistice ale României 1990-2018, alocațiile celor doi copii luate de pe site-ul Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice.

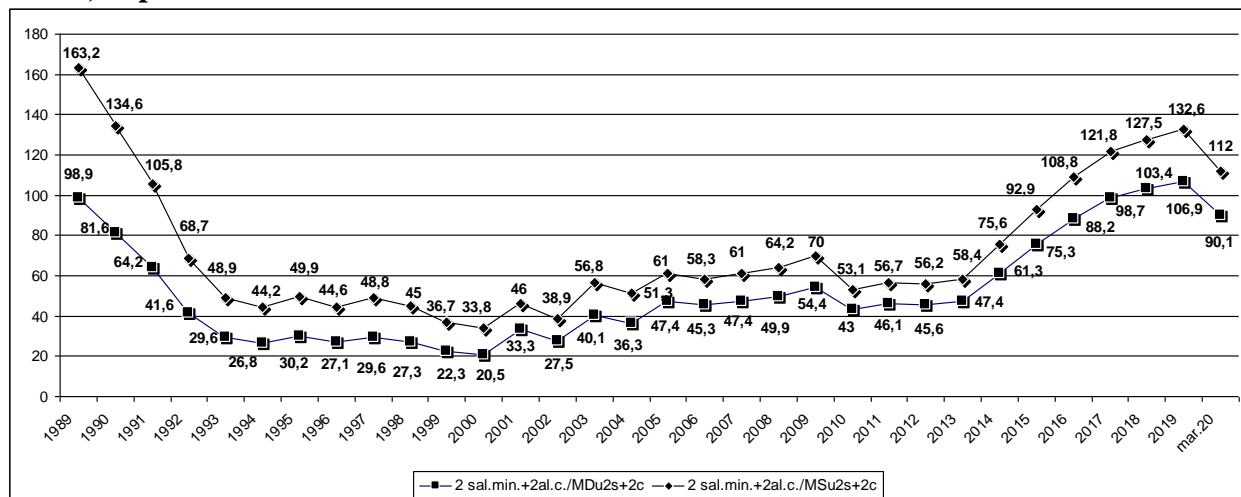
Familia de doi adulți cu doi copii în întreținere din urban (tabel 4) cu un venit format din două salarii medii calculate la 75% din valoarea lor datorită șomajului tehnic și două alocații de copii (Anuarele Statistice ale României 1990-2018, site-ul Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice), în luna martie 2020, care se raportează la coșul minim decent și de subzistență calculat pentru familia respectivă de doi adulți activi cu doi copii școlari (grafic 11) se află încă, într-o situație economică confortabilă, acoperind cu 96% coșul minim decent (196,2%) și mai mult de două ori coșul minim de subzistență (243,7%).

Grafic 11. Dinamica puterii de cumpărare a două salarii medii nete și două alocații de copii în raport cu coșul minim decent (MD) și coșul minim de subzistență (MS), în mediul urban, în perioada 1989-2020

Sursa: Valorile absolute ale salariului mediu preluate din Anuarele Statistice ale României 1990-2018, alocațiile celor doi copii luate de pe site-ul Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice.

Grafic 12. Dinamica puterii de cumpărare a două salarii minime nete și două alocații de copii în raport cu coșul minim decent (MD) și coșul minim de subzistență (MS), în mediul urban, în perioada 1989-2020

Sursa: Valorile absolute ale salariului mediu preluate din Anuarele Statistice ale României 1990-2018, alocațiile celor doi copii luate de pe site-ul Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice.

Dacă se iau în calcul (tabel 4) două salarii minime de 75% din valoarea lor, ca urmare a șomajului tehnic plus două alocații de copii (Anuarele Statistice ale României 1990-2018, site-ul Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice), în luna martie 2020 (grafic 12) și se raportează la coșul minim decent și de subzistență calculat pentru familia de doi adulți cu doi copii în întreținere, situația se înrăutățește. Coșul minim decent nu este acoperit, rămânând un procent de 10% ca deficit, iar coșul minim de subzistență (112%) este depășit cu 12%.

Familia compusă dintr-un părinte salariat cu doi copii de vârstă școlară aflați în întreținere din mediul urban (tabel 5), în luna martie 2020, având un venit format dintr-un salariu mediu calculat la 75% din valoarea sa datorită șomajului tehnic la care se adaugă două alocații de copii (Site-ul Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice) și care se raportează la coșul minim decent și de subzistență calculat pentru familia aflată în discuție se plasează într-o situație economică relativ bună acoperind cu 46% coșul minim decent (146,7%) și cu 82% pe cel de subzistență (182,3%).

Tabel 5. Situația familiei compuse dintr-un salariat cu doi copii de vârstă școlară, din mediul urban, în perioada pandemiei (martie 2020)

Luna/Anul	Martie 2020
1 salariu mediu (75%)	2.382
1 salariu minim (75%)	1.010
2 alocații copii	2 x 156 = 312
1 salariu mediu + 2 alocații copii	2.694
1 salariu minim + 2 alocații copii	1.322
Minimul Decent urban 1 salariat + 2 copii	1.836
Minimul de Subzistență urban 1 salariat + 2 copii	1.478
1 salariu mediu + 2 alocații copii raportate la Minimul Decent urban 1 salariat + 2 copii	146,7
1 salariu mediu + 2 alocații copii raportate la Minimul de Subzistență urban 1 salariat + 2 copii	182,3
1 salariu minim + 2 alocații copii raportate la Minimul Decent urban 1 salariat + 2 copii	72,0
1 salariu minim + 2 alocații copii raportate la Minimul de Subzistență urban 1 salariat + 2 copii	89,4

Sursa: Valorile absolute ale salariului minim și alocațiile celor doi copii luate de pe site-ul Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice. Valorile coșurilor de consum pentru familia de doi salariați cu doi copii în întreținere pentru minimul decent de trai și minimul de subzistență calculate de dr. Gheorghe Barbu în perioada 1990-1999, apoi de dr. Adina Mihăilescu în perioada 2000-2018.

Pentru aceeași familie în care luăm în discuție *un salariu minim de 75%* din valoarea sa *plus două alocații de copii* (tabel 5) raportate la *coșul minim decent și de subzistență calculat pentru un salariat cu doi copii de vârstă școlară* (Site-ul Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice), rezultatul ne arată o înrăutățire a situației familiei respective; coșul minim decent este acoperit într-un procent de 72%, rămânând un deficit de acoperit de 28%; dacă luăm în discuție coșul minim de subzistență, acesta este acoperit doar în proporție de 89%.

2.3. Concluzii

Veniturile disponibile ale gospodăriilor, ca efect al scăderii veniturilor salariale la 75% din salariul de încadrare și nu mai mult de 75% din salariul mediu brut pe economie, în perioada februarie-martie 2020 sunt prea scăzute în raport cu necesarul minim de cheltuieli alimentare, nealimentare și de servicii, pe care trebuie să le facă familiile în vederea satisfacerii nevoilor de consum.

Această scădere a afectat masiv calitatea vieții familiilor în cauză, îndeosebi a familiilor care au în îngrijire copii. Consecințele negative ale unei asemenea politici economice și sociale vor persista pe termen lung, prin dificultățile create în planul dezvoltării personale și chiar prin afectarea stării de sănătate a adulților dar în special a copiilor din familiile care trăiesc în sărăcie.

2.4. Bibliografie

Deacu, Elena (14 ianuarie 2020) *ANALIZĂ Traiul unui român cu salariul minim pe economie*. Disponibil la

https://adevarul.ro/economie/bani/analiza-traiul-unui-roman-salariul-minim-economie-1_5e1d9d1e5163ec427119800f/index.html. Accesat în 28.04.2020.

Mărgăritescu, Andrei (11.03.2015) *Ce trebuie să conțină coșul zilnic de alimente*. Disponibil la <https://romanioliberal.ro/stil-de-viata/alimentatie/ce-trebuie-sa-contina-cosul-zilnic-de-alimente-370784>. Accesat în 29.04.2020.

Mihăilescu, Adina (2012) *Coșul de consum al populației din România*, București: Editura Expert, ISBN 978-973-618-297-6.

Ministerului Muncii și Protecției Sociale (1991-2018) Valorile salariul minim net preluat de pe site-ul Ministerului Muncii și Protecției Sociale.

Stoica, Adrian (31 martie 2020) *Coșul zilnic se scumpește*. Disponibil la <https://jurnalul.antena3.ro/bani-afaceri/economia/cosul-zilnic-se-scumpeste-840375.html>. Accesat în 28.04.2020.

Valorile absolute ale salariului mediu preluate din Anuarele Statistice ale României 1990-2018, alocațiile celor doi copii luate de pe site-ul Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice. Valorile coșurilor de consum pentru familia de doi salariați cu doi copii în întreținere pentru minimul decent de trai și minimul de subzistență calculate de dr. Gheorghe Barbu în perioada 1990-1999, apoi de dr. Adina Mihăilescu în perioada 2000-2018. Calcul indici și execuție grafic dr. Adina Mihăilescu.

Valorile absolute ale salariului minim și alocațiile celor doi copii luate de pe site-ul Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice. Valorile coșurilor de consum pentru familia de doi salariați cu doi copii în întreținere pentru minimul decent de trai și minimul de subzistență calculate de dr. Gheorghe Barbu în perioada 1990-1999, apoi de dr. Adina Mihăilescu în perioada 2000-2018. Calcul indici și execuție grafic dr. Adina Mihăilescu.

Surse online:

<https://www.bing.com/images/search?q=proiect+strategia+nationala+2014-2020&qpv=proiect+strategia+nationala+2014-2020&FORM=IGRE>, accesat în 07.10.2019.

<http://www.ziare.com/afaceri/salariati/domeniile-cu-cele-mai-mari-cresteri-ale-salariului-mediunet-sanatatea-si-invatamantul-conduc-detasat-1560216>, accesat în 23.09.2019.

<http://www.ziare.com/afaceri/salariati/romania-ofera-una-dintre-cele-mai-mari-majorari-de-salarii-din-europa-ce-efect-va-avea-insa-cresterea-inflatiei-1475026>, accesat în 23.09.2019.

<http://www.ziare.com/afaceri/salariati/zona-cu-cele-mai-mari-salarii-din-romania-si-cat-vor-mai-creste-in-urmatorii-ani-1467920>, accesat în 23.09.2019.

3. Probleme ale familiilor cu copii: îngrijorări și soluții

Grantul GAR-UM-2019-XI-5.5-8 Standardul decent de viață pentru familiile cu copii de vârstă școlară s-a desfășurat în mai multe etape. Într-o primă etapă s-au derulat următoarele activități: consultarea publicațiilor Institutului Național de Statistică; consultarea publicațiilor și cercetărilor din cadrul Institutului de Cercetare a Calității Vieții; consultarea publicațiilor și cercetărilor din alte surse oficiale (Eurostat, Unicef etc.) în vederea clarificării obiectivelor, metodologiei și indicatorilor prevăzuți în această cercetare. Toate aceste activități au dus la identificarea de indicatori, ce au pregătit cea de a doua etapă a proiectului, și anume: metodologia cercetării; elaborarea chestionarului pentru familiile cu copii de vârstă școlară; elaborarea ghidului de interviu pentru învățător/diriginte și medic pediatru.

Metodologia și efectuarea microcercetării s-au desfășurat în perioada 1 aprilie–30 iunie 2020 și s-a concretizat într-un chestionar semistructurat cu 30 de întrebări, ce exprimă indicatori obiectivi, dar și subiectivi, aplicat familiilor cu copii de vârstă școlară 6-14 ani din Municipiul București, în vederea stabilirii consumului lunar al acestor familii și capacitatea de a acoperi consumul cu veniturile lunare obținute în familie. Selectarea familiilor s-a făcut prin metoda „bulgărelui de zăpadă”, până la saturarea informației. Rezultatele microanchetei pe București se vor publica în jurnale de specialitate, dar și în comunicări științifice naționale și internaționale. Metodologia a mai cuprins un ghid de interviu pentru cadrele didactice (învățător/diriginte) care cunosc nevoile școlare ale copiilor și un ghid de interviu pentru cadrele medicale (medic pediatru/medic de familie) care cunosc nevoile medicale și de igienă ale copiilor școlari, îndeosebi în condițiile de pandemie cu virusul Corona (Covid-19).

3.1. Identificarea problemelor

Din literatura de specialitate și din discuțiile purtate pe teren în faza exploratorie a cercetării, cu familiile având în întreținere copii de vârste cuprinse între 6 și 14 ani s-au identificat câteva probleme cu care acestea se confruntă: probleme financiare, respectiv venituri insuficiente pentru a-și întreține copiii; probleme legate de înscrierea la medicul de familie și acordarea unei asistențe medicale de calitate; lipsa locuințelor sau spațiul insuficient în cazul familiilor cu mai mulți copii mai ales dacă aceștia sunt de sexe diferite; creșterea valorii alocației convenite copiilor de la 150 de lei pe lună care acoperă o mică parte din necesarul de consum al

copiilor; soarta copiilor ai căror părinți pleacă la muncă în străinătate și rămân în grija bunicilor, altor rude sau a vecinilor. Aprecierile privind măsura în care veniturile le asigură un trai decent au fost diverse, reflectând plaja socială largă a eșantionului investigat. În unele cazuri traiul decent a fost asimilat subzistenței, având în vedere că aceștia declară că își pot asigura un trai decent și în același timp răspund că reușesc să cumpere doar pentru copil tot ce este necesar, între aceste necesități rămânând însă multe neacoperite, precum plecarea undeva în vacanță, o ieșire în oraș la sfârșit de săptămână etc.

Pe baza problemelor identificate s-au construit instrumentele de lucru, în vederea realizării microcercetării de teren, opțiunea noastră fiind cea a unei abordări de tip cantitativ și calitativ. Am optat pentru cercetarea de teren prin aplicarea de interviuri semistructurate, urmărind segmentul de populație cu copii de vârstă școlară 6-14 ani, dar și actorii instituționali reprezentativi în evaluarea și soluționarea problemelor cu care se confruntă acest segment de populație cercetat. Ținta proiectului nostru a fost reprezentată de familiile cu copii de vârstă școlară, și anume familiile cu copii de 6-14 ani, din Municipiul București, sectoarele 2, 3, 4 și 6.

3.2. Construirea și aplicarea instrumentelor de lucru

Primul instrument de lucru a fost *chestionarul* (anexa 1). Acesta s-a aplicat la *173 de familii cu copii de vârstă școlară 6-14 ani*. El a cuprins 30 de întrebări care acoperă următoarele aspecte ale vieții acestor familii: accesibilitatea la formele de învățământ a copiilor, accesul la un loc de muncă al părinților, posibilitatea de afirmare în viață a părinților, măsura în care drepturile părinților sunt respectate, securitatea de acasă și de la locul de muncă, asistența socială primită de la stat; principalele probleme cu care se confruntă familiile cu copii: sărăcia, lipsa banilor, lipsa de educație școlară, mizeria și bolile infecțioase, problemele de sănătate ale părinților, calitatea asistenței sociale primite de copii, problemele de sănătate ale copiilor, lipsa unei locuințe adecvate, tensiunile în familie, poluarea mediului, găsirea unui loc de muncă; care sunt cheltuielile lunare cu copiii, pe tipuri de cheltuieli; veniturile familiei; îngrijorările familiei privind problemele vieții de zi cu zi; importanța școlii pentru educarea copiilor; preocupările de timp liber ale copiilor, urmate de date de identificare a familiei respective.

Al doilea instrument de lucru al cercetării a fost *ghidul de interviu pentru învățători sau diriginți* (anexa 2), de la care se puteau afla problemele copiilor. Acestea se referă la: frecvența copiilor la școală; sprijinul școlii pentru copiii cu probleme; carențele părinților în ceea ce

privește responsabilitatea lor în educarea copiilor; puterea școlii de a ameliora deficitul de educație în familie; modificările sensibile în comportamentul social al copiilor care au părinții plecați în străinătate, la muncă.

Al treilea instrument de lucru al microcercetării a fost *ghidul de interviu adresat medicului* (anexa 3), de la care se putea afla: cu ce probleme specifice de sănătate se confruntă familiile cu copii din grupele de vârstă (6-10 ani; 11-14 ani); bolile copiilor care au cauze sociale; alte modalități concrete pentru îmbunătățirea calității asistenței medicale a copiilor etc.

3.3. Consultarea publicațiilor de specialitate

3.3.1. Publicații INS

În perioada 2008-2019, populația rezidentă de 0-14 ani a înregistrat o scădere continuă a ponderii în totalul populației reprezentând la 1 ianuarie 2019, 15,6% (16,4% din populația masculină și 14,9% din cea feminină). După cum se observă în tabelul 6, în cei 11 ani de analiză, populația de vârstă 0-4 ani și 5-9 ani nu a cunoscut modificări semnificative, rămânând în jurul a valorii de 5-5,5%. Modificări, în sensul scăderii ponderii populației de copii observăm la grupele mari de vârstă 10-14 ani și 15-19 ani. O scădere cu 9% și chiar mai mult înregistrează ultima grupă de 15-19 ani. Scăderile au fost semnificativ mai mari la populația masculină față de cea feminină. La grupa de vârstă 10-14 ani scăderea rămâne la valoarea de 5% pe total și la populația feminină și de 6% la populația masculină.

Tabel 6. Structuri ale populației rezidente din România, în grupele de vârstă de 0-19 ani, la 1.01.2008 și 2019p

Grupe de vârstă	Total (%)		Masculin (%)		Feminin (%)	
	2008	2019	2008	2019	2008	2019
Total	100	100	100	100	100	100
0-4 ani	5,1	5,1	5,4	5,3	4,9	4,8
5-9 ani	5,2	5,1	5,5	5,4	5,0	4,9
10-14 ani	6,0	5,5	6,3	5,7	5,7	5,2
15-19 ani	6,3	5,4	6,6	5,6	6,0	5,1

Sursa: INS, 2019, Tendințe sociale. Notă: p – pentru anul 2019, datele sunt provizorii

3.3.2. Publicații și cercetări ICCV

Institutul de Cercetare a Calității Vieții a derulat o cercetare pentru fundamentarea *unui coș minim de consum pentru un standard decent de viață*. Rezultatele acestei cercetări pun în discuție resursele necesare pentru traiul populației din România, nu atât datorită reînnoirii conceptului mai vechi de coș minim de consum, cât mai ales datorită sublinierii explicite a noțiunii de standard de viață decentă și a cheltuielilor care trebuie acoperite pentru ca populația României să își poată asigura un asemenea standard de trai. Coșul minim de consum pentru un standard decent este estimat în valoare lunară pentru nevoile unei familii de doi adulți și doi copii. Familia locuiește în mediul urban, adulții sunt ambii salariați cu venituri sub medie și vârstele cuprinse între 35 și 45 de ani. De asemenea, am presupus că unul dintre copii are vârsta cuprinsă între 12 și 14 ani și celălalt între 8 și 10 ani¹. La interviurile de grup au participat între 8-12 salariați din mai multe sectoare de activitate. Temele de discuție au inclus: definiția traiului decent, principalele categorii de cheltuieli pe care le au familiile participanților, nivelul necesar de acces la bunuri și servicii pentru atingerea unui nivel de trai decent, precum și calitatea necesară a acestor bunuri și servicii. Pe parcursul interviurilor participanții au fost rugați să completeze chestionare pentru estimarea valorilor cantitative pentru un consum decent la categoriile: produse alimentare, produse de uz casnic și igienă personală, haine și îmbrăcăminte, servicii. Chestionarele au propus liste de produse și servicii preliminare, bazate pe rezultatele cercetărilor anterioare ale ICCV, dar au oferit respondenților și posibilitatea de a introduce alte produse și servicii considerate necesare pentru asigurarea unui trai decent. Interviurile de grup au constituit o sursă primară de informații pentru estimarea conținutului și a valorii coșului minim de consum. Rezultatele obținute în urma acestora au fost verificate cu experți (în special la capitolele alimentație și sănătate), coroborate cu standarde internaționale (la capitolele alimentație, produse de uz casnic și igienă personală, sănătate), cu rezultatele unor cercetări recente din România (la capitolul educație și cultură) și, acolo unde a fost posibil, corelate cu nevoile obiective estimate de echipa de cercetare (la capitole precum locuința, dotarea locuinței, cheltuielile cu locuința).

Structura coșului minim de consum pentru un trai decent rezultată din cercetare cuprinde 11 capitole: (1) alimentație, (2) îmbrăcăminte și încălțăminte, (3) locuință, (4) dotarea locuinței,

¹Pentru unele categorii de cheltuieli, precum cele de igienă personală, s-a considerat că persoana de 12-14 ani este de sex masculin iar persoana de 8-10 ani este de sex feminin.

(5) cheltuieli cu locuința, (6) produse de uz casnic și igienă personală, (7) servicii, (8) educație și cultură, (9) sănătate, (10) recreere și vacanță, (11) fondul de economii al familiei.

Colectarea prețurilor pentru calculul valorii coșului minim de consum pentru un trai decent. Au fost culese prețurile la principalele produse alimentare, nealimentare (îmbrăcăminte, încălțăminte, rechizite școlare la copii) și de servicii (locuință, sănătate, înțelegând prin aceste servicii cheltuielile cu medicamente și s-au mai luat în calcul și cheltuielile cu îngrijirea personală, tuns fată și băiat), în vederea constituirii unui coș minim decent de consum pentru copii: pe sexe ale copiilor, ca și pe grupe de vârstă (7-10, 11-14 ani), pentru a vedea cum se diferențiază aceste cheltuieli ale familiilor. Prețurile la produsele alimentare au fost culese din piețele locale cel mai des frecventate de intervievați. În ceea ce privește îmbrăcăminte, încălțăminte și rechizitele școlare au fost preluate prețurile de la magazinele identificate de populație ca fiind cele cu clienții cei mai mulți din localitatea respectivă. Cheltuielile cu locuința și medicamentele s-au stabilit ca o sumă medie cheltuită de aceste familii cu copii, după cum au declarat în interviu. S-a constatat că nu sunt diferențe la bunurile alimentare și nealimentare luate în calcul între cheltuielile stricte de mâncare, îmbrăcăminte, încălțăminte, locuință, medicamente, rechizite copii între familiile cu copii de diferite vârste, din oraș și cele din apropierea orașului.

Conceptul de trai decent. Am definit traiul minim decent ca situația în care nevoile biologice și sociale generale la un moment dat sunt acoperite. Traiul decent poate fi descris ca fiind o situație în care o familie își poate permite o alimentație echilibrată, sănătoasă, fără a face compromisuri la calitatea produselor; își poate procura haine și încălțăminte noi din magazine de specialitate și își poate reînnoi garderoba ținând cont de uzură; dispune de o locuință care oferă adăpost și siguranță și care permite un anumit grad de intimitate și autonomie membrilor familiei, este mobilată și echipată cu aparate electrocasnice de calitate, în stare bună de funcționare; își poate plăti fără dificultăți facturile curente (întreținere, energie, apă, telefon etc.); poate întreține locuința și are suficiente mijloace pentru a-și procura produse de igienă personală suficiente pentru un trai sănătos, condiție necesară pentru confortul psihologic și pentru viața socială a individului; îi poate asigura fiecărui membru un nivel adecvat de îngrijire a sănătății, lucru care depinde de servicii medicale preventive care pot sau nu să fie acoperite de sistemele publice de asigurări sociale; poate oferi copiilor condiții bune pentru dezvoltarea cognitivă, emoțională, socială și fizică, acestea depinzând atât de calitatea educației formale, cât și de participarea la activități extrașcolare adecvate vârstei și așteptărilor acestora; poate oferi

membrilor săi posibilitatea de a se recrea și de a-și petrece timpul liber împreună în afara casei (ieșire la cafenea, la cinema, la muzeu etc.), precum și posibilitatea de a merge în vacanță măcar o dată pe an; poate asigura membrilor săi mijloacele de mobilitate și comunicare necesare pentru o participare activă la viața comunității; poate permite adulților să beneficieze de formare pe tot parcursul vieții, de activități sociale, culturale, artistice sau sportive dedicate lor; își poate constitui un fond de economii pentru a putea procura bunuri scumpe de lungă folosință (de exemplu, avansul la procurarea locuinței) sau pentru a acoperi cheltuieli extraordinare ocazionale sau neprevăzute, inclusiv pentru a avea posibilitatea de a-și ajuta apropiații în caz de nevoie.

3.3.3. Alte publicații și cercetări

Numărul total de gospodării din Uniunea Europeană a crescut, între anii 2017 și 2018, de la 220 la peste 222 de milioane. Dar numărul de gospodării care aveau în creștere copii a scăzut totuși, de la 65,4 milioane (cam o treime din numărul total al gospodăriilor) la aproape 65,1 milioane. Aceasta atestă tendința de reducere a numărului de membri ai gospodăriilor, dar și reducerea natalității din unele țări. Dintre statele membre ale UE, Irlanda prezintă cea mai mare proporție a gospodăriilor cu copii (40%) în totalul gospodăriilor, situându-se înaintea Ciprului și Poloniei (ambele cu câte 37%), Slovaciei (36%), Portugaliei și României (ambele cu câte 35%). Cele mai mici ponderi ale gospodăriilor cu copii se înregistrează în Germania și Finlanda (ambele cu câte 22%), urmate de Bulgaria (25%), Austria (26%) și Suedia (27%). În anul 2018, la nivelul UE, aproape jumătate din toate gospodăriile cu copii (47% adică în jur de 31 milioane de gospodării) dețineau un singur copil, în timp ce 40% (26 de milioane) aveau câte doi copii, iar 13% (8,5 milioane) aveau câte trei copii sau mai mulți (tabel 7).

Tabel 7. Ponderi ale gospodăriilor cu copii în Uniunea Europeană în anul 2018

Anul	Gospodării cu un copil	Gospodării cu doi copii	Gospodării cu trei copii	Din care monoparentale
2017	47%	40%	13%	15%

Sursa: Eurostat, 2017, Number of private households by household composition....

În anul 2018, în Uniunea Europeană existau aproximativ 222,8 milioane de gospodării (tabel 8). Aproape o treime (65 de milioane) dintre acestea aveau în îngrijire copii.

Tabel 8. Gospodării cu copii dependenți din UE.28 (mii), în anul 2018 (date actualizate la 05.03.2020)

	Total gospodării	Gospodării cu copii dependenți
UE.28	222.818,7	65.076,0
Belgia	4.770,4	1.521,3
Bulgaria	2.708,0	715,7
R. Cehă	4.759,8	1.482,6
Danemarca	2.402,2	699,3
Germania	40.806,6	8.897,4
Estonia	610,9	188,9
Irlanda	1.842,0	719,3
Grecia	4.383,6	1.186,7
Spania	18.580,6	6.240,0
Franța	29.778,2	9.142,6
Croația	1.473,6	497,9
Italia	25.925,8	7.603,6
Cipru	326,8	116,3
Letonia	854,3	252,5
Lituania	1.321,7	373,6
Luxemburg	251,5	85,3
Ungaria	4.124,8	1.191,9
Malta	192,4	63,4
Olanda	7.834,2	2.182,4
Austria	3.915,5	992,9
Polonia	14.608,9	5.330,4
Portugalia	4.144,6	1.407,2
România	7.494,3	2.594,5
Slovenia	887,1	271,3
Slovacia	1.888,4	671,1
Finlanda	2.677,1	584,3
Suedia	5.239	1.181,6
M. Britanie	29.015,8	8.881,9

Sursa: Eurostat, 2020,

În anul 2017, circa 16,9% din totalul populației și aproximativ 34,2% dintre persoanele singure cu copii dependenți erau expuse riscului de sărăcie în țările UE-28. În anul 2018, cea mai mare pondere a copiilor aflați în risc de sărăcie sau excluziune socială se înregistra în România (38,1%), la o medie europeană de 23,4% (grafic 13).

Grafic 13. Copii cu risc de sărăcie și excluziune socială (% din populația sub 18 ani în anul 2018)

Sursa: Eurostat, 2018, Children at risk of poverty or social exclusion, 2018, (percentage of children aged less than 18 years).

Atât în anul 2017, cât și în 2018, în țările UE-28, cele mai frecvente situații de risc social se înregistrează în rândurile persoanelor singure cu copii dependenți. Ponderi foarte mari ale familiilor sărace cu trei sau mai mulți copii se înregistrează în *România (61,9% în anul 2017)* sau în *Bulgaria (65% în anul 2017)* (tabel 9).

Tabel 9. Rata sărăciei pe tipuri de gospodării, în țările UE.28, în anul 2017

Țara	Rata la nivelul populației totale	Persoane singure cu copii dependenți	Doi adulți cu trei sau mai mulți copii dependenți
UE.28	16,9	34,2	26,2
Belgia	16,0	39,7	19,1
Bulgaria	23,4	35,7	65,0
R. Cehă	9,1	31,4	17,4
Danemarca	12,4	23,7	8,9
Germania	16,1	33,2	19,5
Estonia	21,9	28,9	19,5
Irlanda	15,6	44,1	19,1
Grecia	20,2	30,3	24,4
Spania	21,6	40,6	43,9
Franța	13,1	32,6	26,3
Croația	20,0	37,2	31,3
Italia	20,3	37,8	37,1

Cipru	15,7	25,2	17,5
Letonia	22,2	34,3	19,8
Lituania	22,9	48,4	44,3
Luxemburg	18,7	46,2	26,7
Ungaria	13,3	31,2	14,2
Malta	16,7	42,9	35,5
Olanda	13,2	35,7	16,2
Austria	14,4	31,4	26,8
Polonia	14,9	23,3	14,7
Portugalia	18,3	33,1	41,4
România	23,6	31,2	61,9
Slovenia	13,3	30,0	13,4
Slovacia	12,4	37,3	35,4
Finlanda	11,5	19,5	12,3
Suedia	15,7	36,0	20,4
M. Britanie	17,0	39,8	31,1

Sursa: Eurostat, 2019, Quality of life indicators....

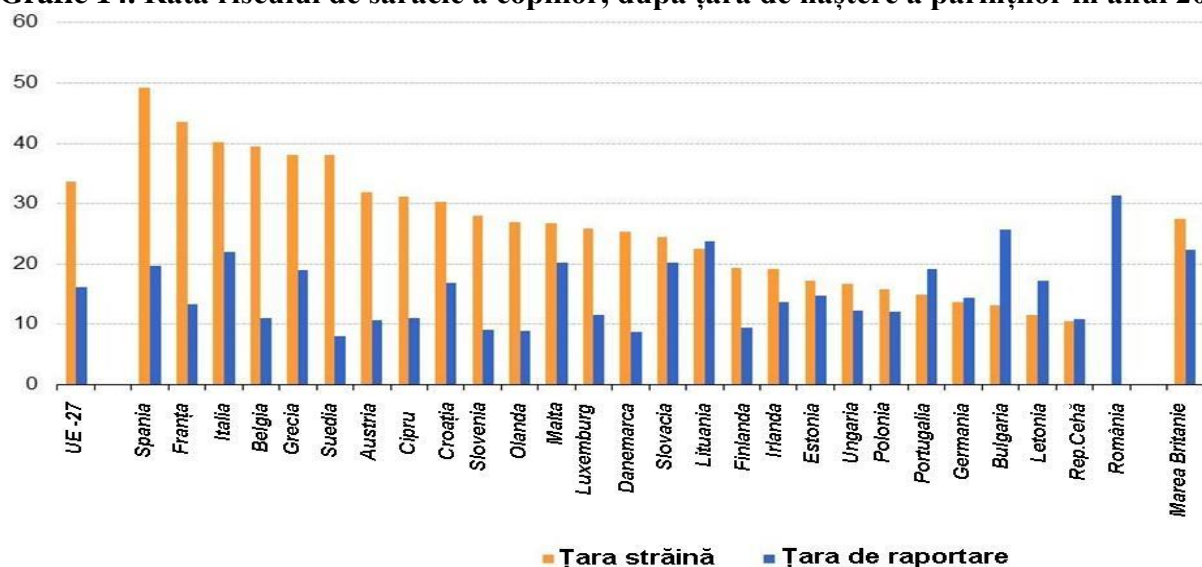
În anul 2018, aproximativ 23,4% dintre copiii din UE-28 trăiau în risc de sărăcie și excluziune socială comparativ cu 22,1% dintre adulți (18–64) și 18,4% dintre vârstnici (65 de ani și peste). Factorii de influență asupra riscului sărăciei sau excluziunii sociale au fost:

- *tipul gospodăriei: părinții singuri cu copii dependenți (42,8%), persoanele singure (31,7%) și familiile de doi adulți cu trei sau mai mulți copii dependenți (27,6%)* au avut cele mai mari rate de sărăcie și excluziune socială.
- *sărăcia monetară: 73,4% din populația cu vârste cuprinse între 0 și 59 de ani, care trăiau în gospodăria cu intensitate a muncii foarte mică, cu copii dependenți, trăiau în risc de sărăcie.*
- *nivelul de educație: 51,5% dintre copiii al căror nivel de educație a părinților era scăzut, trăiau în risc de sărăcie, comparativ cu 7,4% dintre copiii cu părinți având un nivel de educație ridicat.*
- *istoricul de emigrație: copiii cu un mediu familial de emigrație înregistrau un risc mai mare de sărăcie decât copiii cu părinți nativi (33,7% comparativ cu 16,2%).*
- *structura familiei: 11,6% din gospodăriile monoparentale erau puternic deprivat material, comparativ cu 6,2% din toate gospodăriile cu copii dependenți.*

În general, în anul 2018, copiii (cu vârste între 0 și 17 ani) cu cel puțin un părinte născut în străinătate aveau un risc de sărăcie cu 17,5 puncte procentuale (pp) mai mare decât copiii cu părinți nativi. Cele mai mari diferențe între copiii cu părinți străini versus nativi s-au înregistrat în Belgia (+ 28,5 pp), Spania (+ 29,5 pp), Suedia (+ 29,9 pp) și Franța (+ 30,3 pp). Cele mai mari

rate ale sărăciei și excluziunii sociale pentru copiii cu cel puțin un părinte născut în străinătate, au fost înregistrate în Spania (49,2%), Franța (43,6%) și Italia (40,2%), în timp ce cea mai mică rată a fost observată în R. Cehă (10,5%). În unele state membre ale UE, părinții imigranți nu au înregistrat rate mai mari de sărăcie față de populația nativă. Letonia, Portugalia și Lituania (–5,6 pp, –4,2 pp și –1,3 pp) au fost singurele state membre ale Uniunii Europene, unde copiii cu cel puțin un părinte născut în străinătate, au înregistrat un nivel vizibil mai mic al ratei riscului de sărăcie decât copiii părinților nativi (grafic 14).

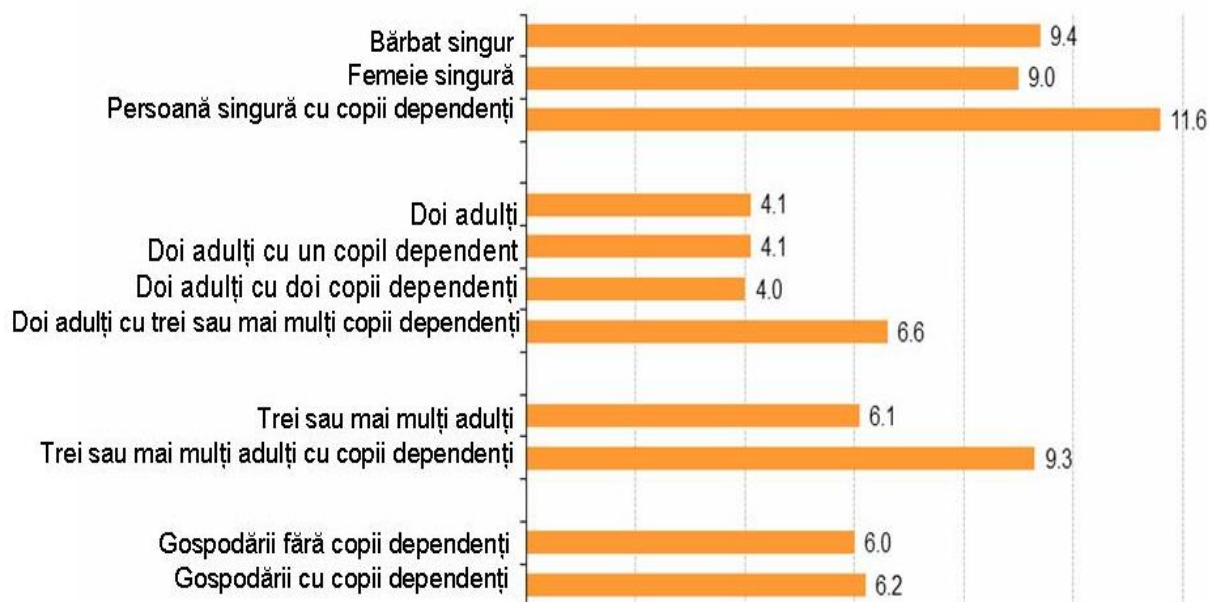
Grafic 14. Rata riscului de sărăcie a copiilor, după țara de naștere a părinților în anul 2018

Sursa: Eurostat, 2018, Children at risk of poverty rate, by country of birth of their parents – 2018, (Share of children <18 years) Eurostat (ilc_li34).

Privarea materială la nivelul gospodăriilor cu copii din UE. În anul 2018, 11,6% dintre copiii care trăiau în familii monoparentale cu copii dependenți în UE erau sever lipsiți de bunuri materiale, față de 6,2% care trăiau în gospodării cu copii dependenți (grafic 15).

Grafic 15. Rata deprivării materiale severe, pe tipuri de gospodării, în țările UE anul 2018

Sursa: Eurostat, 2018, Severe material deprivation rate, by household type – 2018, (Share of total population), Eurostat (ilc_mddd13).

Gospodăriile de doi adulți cu doi copii dependenți (4,0%) prezentau un risc ceva mai mic decât gospodăriile de doi adulți cu un copil dependent (4,1%). Pentru copiii care trăiau în gospodării de doi adulți cu trei sau mai mulți copii dependenți, ponderea a fost de 6,6%.

Categorii de riscuri ce vizează o parte din copiii ce trăiesc în România. În România trăiesc aproape 4 milioane de copii. Deși s-au înregistrat progrese semnificative în domeniul bunăstării sociale în ultimii 30 de ani, o pondere mare a copiilor sunt încă afectați de sărăcie, de lipsa serviciilor medicale, la nivel local, și de lipsa educației de calitate (tabel 10).

Tabel 10. Copii cuprinși în serviciile publice de educație timpurie și îngrijire (ETI), 2017 (%)

	Copii între 0 și 3 ani		Copii peste 3 ani	
	România	Media UE	România	Media UE
Copii cu normă întreagă de ETI	1,7%	17,2%	12,1%	49,9%
Copii cu normă parțială de ETI	14%	17%	47,7%	34,9%
Copii îngrijiți numai de părinți	41%	46,1%	12,8%	9,6%

Sursa: European Commission, 2019, Employment, Social Affairs & Inclusion Country profiles - Romania: Policies and progress towards investing in children, <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1248&langId=en&intPageId=3654>.

Jumătate dintre copiii din România trăiesc în risc de sărăcie și excluziune socială, iar 1 din 4 suferă de lipsuri materiale severe (Eurostat, 2017). În jur de 400.000 de copii rămân

constant în afara sistemului public de educație, dobândind astfel șanse reduse de a-și găsi un loc de muncă la vârsta majoratului (studiu UNICEF, 2017). Peste 52.000 de copii ajung să fie separați de familiile lor ca urmare a sărăciei, violenței sau a abandonului. Anual 10.000 de copii sunt separați de părinții lor. Un milion de copii sunt spitalizați anual. Asemenea internări ar putea fi prevenite prin asigurarea unor servicii medicale primare la nivel local. În anul 2018 au fost raportate peste 15.000 de cazuri de copii abuzați, neglijați și exploatați (statistici publicate de Autoritatea Națională pentru Drepturile Copilului și Adopție). Cei mai vulnerabili copii sunt cei din familiile sărace, din comunitățile de romi, din mediul rural și copiii cu dizabilități.

Potrivit unui studiu realizat de UNICEF, fiecare an suplimentar petrecut pe băncile școlii crește venitul viitorului adult cu 8-9%, reduce riscul șomajului cu 8% și riscul de probleme grave de sănătate cu 8,2% (UNICEF, 2020, Pentru fiecare copil...). La 31 decembrie 2018, din cei 109.279.876 de copii și adolescenți care locuiau în țări din UE, 3.487.701 (4%) se născuseră în afara UE (tabel 11). Dintre cei 3.487.701 copii născuți în afara UE, 25% aveau între 5 și 9 ani, 30% aveau între 10 și 14 ani, iar 46% aveau între 15 și 19 ani. Majoritatea copiilor de vârstă școlară născuți în afara UE au fost găzduiți de Germania (688.669), Regatul Unit (569.308), Franța (555.192), Spania (492.520), Italia (389.180) și Suedia (215.601).

Tabel 11. Copii de vârstă școlară migranți sau refugiați solicitanți de azil în țările europene (date pentru intervalul 2015-2018)

Țara	Număr de refugiați și migranți de vârstă școlară	Pondere în numărul total de copii al țării respective
Germania	688.669	5%
M. Britanie	569.308	4%
Franța	555.192	4%
Spania	492.520	5%
Italia	389.180	4%
Suedia	215.601	9%
Olanda	143.170	4%
Belgia	105.252	4%
Austria	99.237	6%
Elveția	90.012	5%
Grecia	83.567	4%
Norvegia	73.747	6%
Polonia	67.109	1%
România	63.086	2%
Danemarca	54.511	4%
Portugalia	47.661	2%

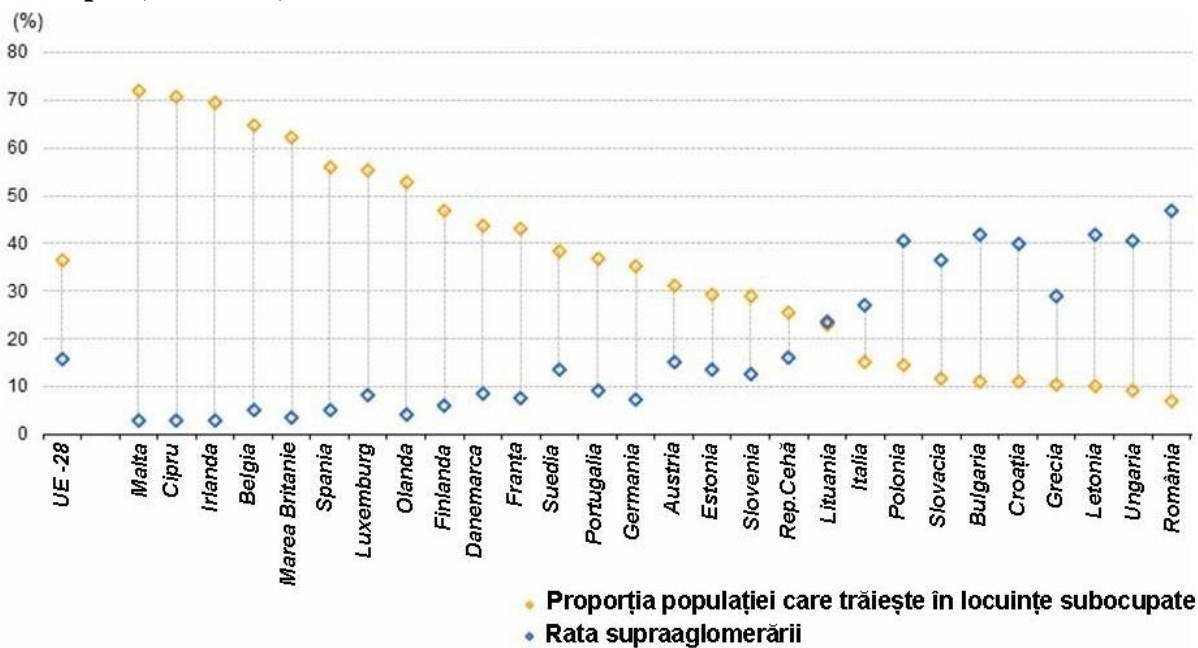
Irlanda	39.215	3%
Finlanda	33.492	3%
Ungaria	28.848	2%
R. Cehă	24.671	1%
Bulgaria	18.593	2%
Slovenia	15.006	4%
Luxemburg	7.913	6%
Cipru	7.840	4%
Croația	7.442	1%
Slovacia	5.251	0,40%
Lituania	5.094	1%
Malta	4.470	5%
Estonia	3.964	1%
Liechtenstein	3.551	5%
Letonia	3.313	0,80%
Islanda	2.801	3%

Sursa: UNHCR-UNICEF-IOM, 2019, Access to education for refugee and migrant children in Europe, September.

Educația este un element cheie pentru incluziunea socială a copiilor refugiați sau imigranți în comunitățile gazdă. Statele europene afectate de criza refugiaților și imigranților din 2015-2016 au depus eforturi pentru asigurarea accesului la școală a copiilor în proporții cât mai mari. În Bulgaria, Grecia și Serbia, de exemplu, între 50% și 62% dintre copiii refugiați de vârstă școlară și copiii imigranți au fost integrați în sistemul de învățământ formal din decembrie 2018.

Condițiile de locuit. Locuințele de calitate scăzută sunt, de regulă, asociate cu un nivel de bunăstare materială redusă. Există mai multe aspecte de natură obiectivă ce pot constitui o bază pentru evaluarea condițiilor de locuire în UE, de exemplu, deficiențele locuinței (pereții umezi sau existența unor scurgeri prin acoperiș), supraaglomerarea sau lipsa dotărilor de bază (o toaletă, duș sau cadă). Ponderea populației europene care trăia, în anul 2017, în locuințe supraaglomerate (grafic 16) era cea mai ridicată în România, unde se înregistra și ponderea cea mai scăzută a populației care locuia în locuințe subocupate. În anul 2017, 15,7% din populația UE trăia în locuințe supraaglomerate, în timp ce aproximativ două cincimi (36,4%) trăiau în locuințe subocupate (*Eurostat, 2019, Quality of life indicators...*) [11].

Grafic 16. Rata supraaglomerării locuințelor și proporția populației ce trăiește în locuințe subocupate, în UE.28, în anul 2017

Sursa: Eurostat, 2019, Quality of life indicators - material living conditions, Statistics explained, File: Overcrowding rate and proportion of the population living in under occupied housing, 2017 (%).png, [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Overcrowding_rate_and_proportion_of_the_population_living_in_under_occupied_housing,_2017_\(%25\).png](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Overcrowding_rate_and_proportion_of_the_population_living_in_under_occupied_housing,_2017_(%25).png).

Unele dintre aceste diferențe între statele membre ale UE reflectă obiceiurile și schimbările societale, în special legate de importanța legăturilor familiale și procentul din ce în ce mai mare de persoane care trăiesc singure; între 2007 și 2017, ponderea gospodăriilor UE-28 care erau compuse dintr-una sau două persoane au crescut de la 58% la 62%. În zonele rurale din sudul și estul Europei, familii mai extinse continuă să locuiască împreună sub același acoperiș. În treisprezece state membre ale UE, mai puțin de o zecime din populație trăia într-o gospodărie supraaglomerată, în 2017, cu o pondere mai mică de 4,0% înregistrată în Cipru, Irlanda, Malta și Regatul Unit. La celălalt capăt al intervalului, supraaglomerația afecta peste 40,0% din populație în Ungaria, Polonia, Bulgaria și Letonia, *ajungând la un maxim de 47,0% în România.*

3.4. Bibliografie

Eurostat (2018) Children at risk of poverty rate, by country of birth of their parents – 2018, (Share of children <18 years) Eurostat

Eurostat (2018) Children at risk of poverty or social exclusion, 2018 (percentage of children aged less than 18 years). Disponibil la [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Children at _risk_of _poverty_or_social_exclusion](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Children_at_risk_of_poverty_or_social_exclusion)

Eurostat (2017) Number of private households by household composition, number of children and age of youngest child (1000). Disponibil la [https://ec.europa.eu/eurostat/documents/4187653/ 8516166/ 80601 parentsFB.jpg/914a19cf - 1e46-42f9-b020-0fba80a73ae4?t=1527513280988](https://ec.europa.eu/eurostat/documents/4187653/8516166/80601_parentsFB.jpg/914a19cf-1e46-42f9-b020-0fba80a73ae4?t=1527513280988)

Eurostat (2020) Number of private households by household composition, number of children and age of youngest child (1000). Disponibil la https://ec.europa.eu/eurostat/data/database?node_code=lfst_hhnhtych

Eurostat (2018) Severe material deprivation rate, by household type – 2018 (Share of total population), (ilc_mddd13)

Eurostat (2019) Quality of life indicators - material living conditions, Statistics explained, File:Overcrowding rate and proportion of the population living in under occupied housing, 2017 (%).png, [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Overcrowding_rate_and_proportion_of_the_population_living_in_under_occupied_housing,_2017_\(%25\).png](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Overcrowding_rate_and_proportion_of_the_population_living_in_under_occupied_housing,_2017_(%25).png)

European Commission (2019) Employment, Social Affairs & Inclusion Country profiles - Romania: Policies and progress towards investing in children. Disponibil la <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1248&langId=en&int PageId=3654>

Institutul Național de Statistică (INS) (2019) *Tendințe sociale 2019*. București.

UNICEF (2020) Pentru fiecare copil. Disponibil la [https://www.unicef.org/romania/ro/rapoarte/bro% C8%99ur%C4%83-pachetul-minim-de-servicii-sociale ding_rate_and _proportion_of_the_population_living_in_under_occupied_housing,_2017_\(%25\).png](https://www.unicef.org/romania/ro/rapoarte/bro% C8%99ur%C4%83-pachetul-minim-de-servicii-sociale ding_rate_and _proportion_of_the_population_living_in_under_occupied_housing,_2017_(%25).png)

UNHCR-UNICEF-IOM (2019) Access to education for refugee and migrant children in Europe, September.

4. Standardul de viață al familiilor cu copii de vârstă școlară (6-14 ani) din Municipiul București

4.1. Introducere

Prin răspunsurile primite de la respondenți se apreciază din punct de vedere statistic mărimea grupurilor de familii, ce se confruntă cu o anumită situație sau problemă, orientându-ne în special pe familiile cu copii de vârstă școlară 6-14 ani, evident copii aflați în întreținerea familiilor respective. Microancheta a cuprins 173 de familii cu copii de vârstă școlară (6-14 ani).

La primul calup de întrebări ne-a interesat să aflăm accesibilitatea copiilor la formele actuale de învățământ, în măsura în care ele sunt dorite de părinți; posibilitatea de afirmare a partenerilor din cuplu și posibilitatea acestora de a aspira la școli cât mai bune pentru copiii lor; măsura în care drepturile părinților sunt respectate atât la locul de muncă, cât și în societate; ca și securitatea lor de acasă, de la locul de muncă și de pe stradă.

În ce privește *accesibilitatea copiilor la formele actuale de învățământ*, familiile respondente din București apreciază într-un procent de 68,2% *ca fiind ridicată și foarte ridicată* accesibilitatea copiilor; posibilitatea ridicată și foarte ridicată *a respondentului de a-și găsi un loc de muncă*, dacă își dorește, este apreciată cu un procent de aproape 55%; 47,3% reprezintă aprecierea pozitivă legată de afirmarea în viață, și 63,6% respectarea într-o măsură ridicată a drepturilor; *securitatea de acasă și în afara casei* nu constituie un motiv de îngrijorare pentru 68,6% dintre familii; în ce privește *găsirea unui loc de muncă pentru partener* (43,3%), corelată cu afirmarea în viață a partenerului au fost la fel apreciate ca „ridicate” și „foarte ridicate” de către respondenți (41,7%), puțin peste jumătate (52%) dintre intervievați apreciind pozitiv acordarea *asistenței medicale*.

Totuși putem aprecia, temerile și îngrijorările părinților, care au în întreținere copii de vârstă școlară, legate de aceste aspecte extrem de importante ale vieții: educație, loc de muncă, sănătate ale părinților și copiilor. În ce privește întrebarea: „Care ar fi principalele probleme ale familiilor cu copii de vârstă școlară, în România actuală?” s-au dat mai multe variante de răspuns. În ordinea importanței acordate de respondenți oferim răspunsurile: „sărăcia” (48,8%), „lipsa banilor” (27,7%) și „lipsa educației școlare” la mare distanță de primele două răspunsuri cu 7,2%. Actuala criză sanitară modifică viziunea părinților privitoare la copii, mai ales legat de

aspectul frecventării cursurilor la școală, și anume „lipsa educației școlare” (27,7%) și „găsirea unui loc de muncă” (23,7%).

Obişnuințele de zi cu zi ale oamenilor din întreaga lume au fost brusc date peste cap de pandemia provocată de virusul Covid-19. Criza din domeniul sănătății a fost urmată de o criză economică. Oamenii au fost nevoiți să-și desfășoare activitățile aducătoare de venit de la domiciliu, în regim de muncă parțial sau total. Întâlnirile cu familia, prietenii sau participarea la diverse activități sociale, culturale, de divertisment au rămas o amintire. Sfârșitul lunii februarie 2020 anunța în România primul caz de îmbolnăvire cu virusul Covid-19, situație care a declanșat ulterior luarea unor măsuri excepționale de protecție a populației, rămânerea forțată la domiciliu a acestora și adoptarea a zece Ordonanțe Militare, prima fiind pusă în aplicare cu 18 martie 2020. Efectele acestor ordonanțe militare în România au condus la schimbarea mobilității oamenilor (tabel 12) astfel: vizitele la magazine și alte deplasări pentru recreere au scăzut cu peste 80%, plimbarea în parcuri a scăzut în medie cu 60%, deplasarea spre locurile de muncă de către salariați a scăzut la aproximativ 40%, iar rămânerea în spațiul rezidențial a crescut cu mai mult de 14% (<https://romania.europalibera.org/a/coronavirus-rom%C3%A2nia-cum-s-a-schimbata-mobilitatea-oamenilor-%C3%AEn-starea-de-urgen%C8%9B%C4%83-%C8%99i-cum-vom-fi-urm%C4%83ri%C8%9Bi-prin-telefoanele-mobile/30527518.html>).

Tabel 12. Cum a evoluat mobilitatea în cele mai afectate județe ale României (în ordinea numărului de cazuri conform ultimelor date oficiale furnizate de Guvernul României în data de 3 aprilie)

	Retail	Cumpărături	Parcuri	Gări	Muncă	Locuințe
Suceava	-85%	-65%	-49%	-78%	-48%	+17%
București	-85%	-50%	-86%	-74%	-45%	+18%
Neamț	-80%	-55%	-62%	-79%	-39%	+16%
Brașov	-85%	-61%	-79%	-79%	-43%	+17%
Constanța	-80%	-49%	-72%	-69%	-37%	+16%
Arad	-81%	-55%	-45%	-69%	-38%	+15%
Hunedoara	-82%	-53%	-66%	-67%	-44%	+14%

Sursa: <https://romania.europalibera.org/a/coronavirus-rom%C3%A2nia-cum-s-a-schimbata-mobilitatea-oamenilor-%C3%AEn-starea-de-urgen%C8%9B%C4%83-%C8%99i-cum-vom-fi-urm%C4%83ri%C8%9Bi-prin-telefoanele-mobile/30527518.html>

Infecția cu virusul Covid-19 în România a provocat la 21.04.2020: 85% de decese cu comorbidități; 1 din 7 persoane infectate era personal medical; peste 71% din cei care au decedat aveau peste 60 de ani; 64,3% dintre victime erau bărbați.

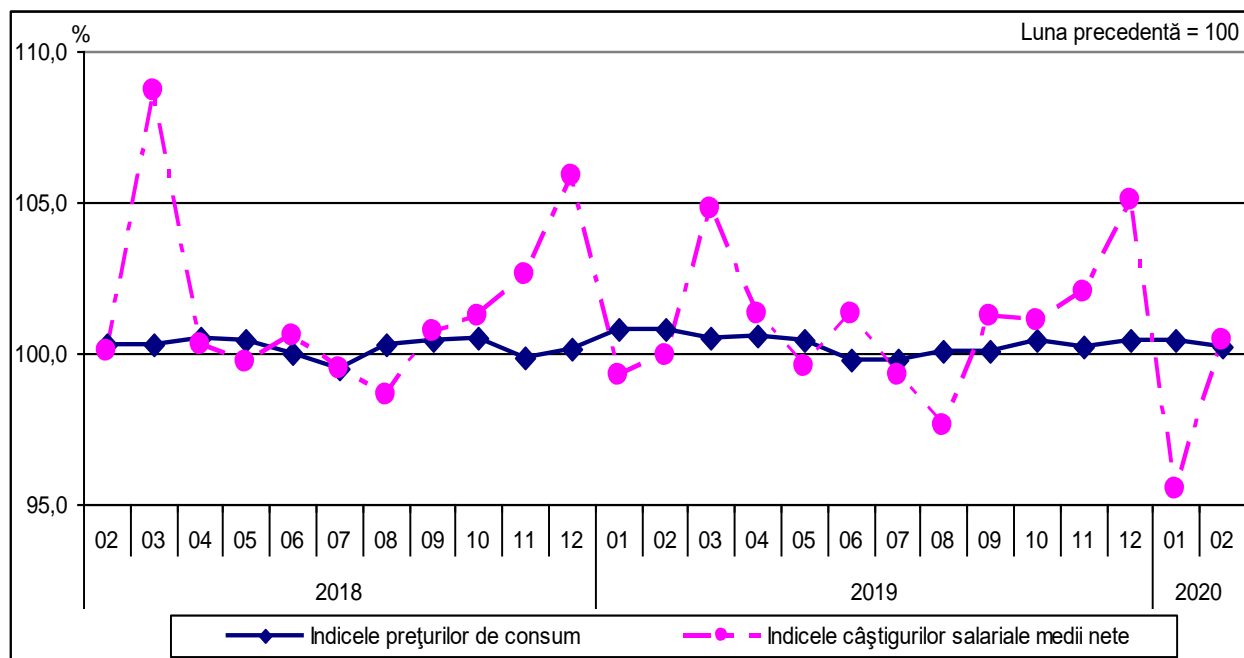
În România, persoanele salariate trimise acasă în șomaj tehnic au primit 75% din salariul brut de încadrare. Ajutorul guvernamental pentru angajații din sectorul privat aflați în șomaj tehnic s-a ridicat la 75% din salariul brut al angajatului, dar nu mai mult de 75% din salariul mediu brut pe economie (<https://romania.europalibera.org/a/somaj-tehnic-coronavirus-cat-da-guvernul-ce-trebuie-sa-faca-firmele/30497645.html>). Guvernul a acordat plata ajutorului, pentru angajații aflați în șomaj tehnic, din bugetul Ministerului Muncii (<http://www.mmuncii.ro/j33/index.php/ro/comunicare/comunicate-de-presa/5856-situa%C8%9Bia-contractelor-individuale-de-munc%C4%83-suspendate-%C3%AEncetate-la-data-de-2-aprilie-2020>) prin intermediul Agenției Naționale de Ocupare a Forței de Muncă (ANOFM), către firmele care se găsesc în următoarele două situații:

Prima situație era cea a firmelor afectate direct de „măsurile restrictive care au fost dispuse de autorități în situația de urgență, cum ar fi: hotelurile, restaurantele, cafenelele, instituțiile de spectacole prin suspendarea activității pe perioada situației de urgență”. Aici sunt incluse firmele care și-au întrerupt total sau parțial activitatea, ca urmare directă a măsurilor impuse de autorități.

A doua situație se referă la firmele afectate indirect de criză. Acestea trebuie să facă dovada faptului că *cifra lor de afaceri a scăzut cu minimum 25%*, pentru a putea beneficia de ajutorul pentru șomaj tehnic.

În momentul în care s-a instalat austeritatea, populația și-a redimensionat consumul, în sensul comprimării sau închiderii anumitor tipuri de cheltuieli. Potrivit datelor Institutului Național de Statistică, venitul mediu al unui român în ultimul trimestru al anului 2019 a fost de 1.940 de lei. Peste 80% din ei au mers către cheltuieli de consum (bunuri alimentare, nealimentare, servicii), impozite, contribuții și alte cotizații. Creșterea salariilor în România a devansat creșterea prețurilor, în orizontul de timp februarie 2018-februarie 2020 (https://insse.ro/cms/sites/default/files/com_presa/com_pdf/cs02r20.pdf), după cum vedem în graficul 17.

Grafic 17. Evoluția indicilor prețurilor de consum și a indicilor câștigurilor salariale medii nete, în perioada februarie 2018-februarie 2020

Sursa: https://insse.ro/cms/sites/default/files/com_presa/com_pdf/cs02r20.pdf.

Dintre persoanele intervievate circa 73% dețineau locuințe proprietate personală și 18,5% locuiau împreună cu părinții/socrii/alte rude, un procent extrem de mic (4%) locuiau cu chirie la momentul cercetării. În ce privește aprecierea propriei locuințe respondenții se declară ca fiind „foarte mulțumiți”, cu note acordate de 8, 9 și 10, circa 63% dintre respondenți. „Nici mulțumiți, nici nemulțumiți”, cu note de 5, 6 și 7 s-a încadrat un procent de 30% din eșantion; iar diferența de doar 7% s-a declarat „nemulțumită” de locuință.

4.2. Descrierea familiilor cu copii participante la studiu

Aproape toate familiile participante la studiu locuiesc în mediul urban 97,6% și doar 2,4% în rural. Din cele 173 de familii respondente 63% aveau copii cu vârste între 6 și 10 ani și 62% din familii au copii cu vârste între 11 și 14 ani; un procent de 2% din familii au declarat că au copii cu probleme de sănătate. Au răspuns la întrebările noastre: mamele acestor copii 70% din eșantion, tații 21,4%, alte rude 2,9% și alte situații 1,7%. Respondenții se grupau pe următoarele categorii de vârste: între 26 și 35 ani (16,4%); între 36 și 45 ani (56,9); între 46 și 55 ani (23,1); și 61 și 78 ani (3,6%). Starea civilă a respondenților cu copii este următoarea: căsătoriți 84,9%, divorțați 11% și alte situații 4,1%. Ca stare de sănătate părinții se declară în

general cu stare bună de sănătate 54,3%, stare de sănătate foarte bună 32,9% și satisfăcătoare 11%. Doar 3 respondenți din eșantion au declarat că prezintă o stare proastă de sănătate. Nivelul de educație al respondenților este preponderent cu studii superioare 45,2% (facultate terminată, masterat și doctorat), urmat de cei cu studii medii (26,8%), cu școală profesională și liceu neterminat (23,7%). Este ne semnificativă ponderea celor cu pregătire de până la gimnaziu complet (2,4%).

În ce privește partenerul de viață și acesta are un nivel de pregătire preponderant cu studii superioare (facultate terminată, masterat și doctorat) 36,4%, adică peste o treime din eșantion, cu studii medii (școală profesională, liceu neterminat și terminat, facultate neterminată) avem o pondere de 47,4%. Nu au răspuns la această întrebare 16,2%.

4.3. Cheltuieli lunare pentru creșterea și educarea unui copil din categoria specificată

În studiul nostru realizat în perioada ianuarie-martie 2020, cheltuielile lunare estimate pentru creșterea și educarea unui copil sunt diferențiate pe grupe de vârstă, dar și după sexul copilului astfel: cele mai multe familii din Municipiul București, care au în *întreținere băieți cu vârsta între 6 și 10 ani*, respectiv 22 de familii (47,8% din eșantion), au cheltuit la momentul efectuării anchetei între 251 de lei și 500 de lei pentru copilul școlar și 12 familii (26% din eșantion) dintre cele cu copii de această vârstă au depășit suma până la 1.000 de lei pe copil/băiat/școlar (tabel 13).

Tabel 13. Cheltuieli cu copii băieți în grupa de vârstă 6-10 ani

Băieți 6-10 ani/grupe de cheltuieli	Numărul copiilor din eșantion	Frecvența în total eșantion (%)
50–250 lei	7	15,2
251–500 lei	22	47,8
501–1.000 lei	12	26,1
1.001–2.000 lei	3	6,6
2.001–2.500 lei	2	4,3
Total copii băieți de 6-10 ani cuprinși în eșantion	46 (26,6% din eșantionul de copii)	100,0

28 de familii din Municipiul București (39,5% din eșantion), care au în întreținere *băieți cu vârsta între 11 și 14 ani* au cheltuit la momentul efectuării anchetei între 500 de lei și 1.000 de lei pentru copilul școlar, urmate de 26 de familii (circa 46,6% din eșantion) dintre familii cu copii de această vârstă s-au încadrat până în 500 de lei pe copil, iar 15 familii au depășit suma de 1.000 de lei pe copil/băiat/școlar ajungând la 2.000 de lei/lună, iar 2 familii au depășit această sumă atingând 3.000 de lei cheltuiți pe lună/copil băiat școlar (tabel 14).

Tabel 14. Cheltuieli cu copii băieți în grupa de vârstă 11-14 ani

Băieți 11-14 ani/grupe de cheltuieli	Numărul copiilor din eșantion	Frecvența în total eșantion (%)
13–250 lei	9	12,7
251–500 lei	17	23,9
501–1.000 lei	28	39,5
1.001–2.000 lei	15	21,1
2.001–3.000 lei	2	2,8
Total copii băieți de 11-14 ani cuprinși în eșantion	71 (41,0% din eșantionul de copii)	100,0

48% din familii din Municipiul București, care au în întreținere *fete cu vârsta între 6 și 10 ani* (tabel 15) au cheltuit între 500 și 1.000 de lei pe lună, respectiv 7 familii (30% din eșantion) au cheltuit la momentul efectuării anchetei peste 1.000 de lei pentru un copil/fată/școlar.

Tabel 15. Cheltuieli cu copii fete în grupa de vârstă 6-10 ani

Fete 6-10 ani/grupe de cheltuieli	Numărul copiilor din eșantion	Frecvența în total eșantion (%)
250–500 lei	5	21,7
501–1.000 lei	11	47,9
1.001–2.000 lei	5	21,7
2.001–8.000 lei	2	8,7
Total copii fete de 6-10 ani cuprinse în eșantion	23 (13,3% din eșantionul de copii)	100,0

În cazul familiilor care au în întreținere *fete cu vârsta între 10 și 14 ani* s-au cheltuit la momentul efectuării anchetei (tabel 16) până la 1.000 de lei în 33 de familii (circa 70% din

eșantion), doar 14 familii (aproape 30% din eșantion) cu copii de această vârstă au depășit suma de 1.000 de lei pe copil/fată/școlar.

Tabel 16. Cheltuieli cu copii fete în grupa de vârstă 11-14 ani

Fete 11-14 ani/grupe de cheltuieli	Numărul copiilor din eșantion	Frecvența în total eșantion (%)
200–500 lei	12	25,5
501–1.000 lei	21	44,7
1.001–2.000 lei	11	23,4
2.001–4.000 lei	3	6,4
Total copii fete de 11-14 ani cuprinse în eșantion	47 (27,2% din eșantionul de copii)	100,0

Cheltuielile totale pe familie se încadrează în următoarele limite 1.000 și 13.000 de lei (ron) (tabel 17). Din cele 161 de familii care și-au declarat cheltuielile lunare puțin peste o zecime (13%) cheltuiesc lunar între 1.000 și 2.500 de lei. 47% dintre familiile care au declarat consumul lunar se încadrează între 2.500 și 5.000 de lei, aproximativ egal este procentul familiilor care cheltuie între 5.000 și 7.500 de lei (18,7%), respectiv 7.500 și 10.000 de lei (15,5%). Avem un procent de 5% din familii care cheltuie peste 10.000 de lei pe lună.

Tabel 17. Cheltuieli totale

Cheltuieli/ grupe de cheltuieli	Numărul familiilor din eșantion	Frecvența în total eșantion (%)
1.000–2.500 lei	21	13,0
2.501–5.000 lei	76	47,2
5.001–7.500 lei	30	18,7
7.501–10.000 lei	25	15,5
10.000–13.000 lei	9	5,6
Total cheltuieli (12 familii nu au declarat)	161	100,0

Pentru a înțelege mai bine spre ce tip de cheltuială lunară se duc banii familiilor participante la studiu am analizat în cele ce urmează mai întâi *cheltuielile alimentare* (tabel 18). Acest tip de cheltuială este apreciată de trei sferturi dintre respondenți ca fiind „mari” și „foarte mari” 75,3%, iar 23% le consideră potrivite „așa și așa”.

Tabel 18. Cheltuielile alimentare

Cheltuieli alimentare	Numărul familiilor din eșantion cu cheltuieli efectuate	Frecvența acestora în total eșantion (%)
Mici	3	1,8
Așa și așa	38	22,9
Mari	68	41,0
Foarte mari	57	34,3
Total	166	100,0
Nu au declarat 7 familii	-	-

Cheltuielile cu băuturile alcoolice și țigări (tabel 19) sunt apreciate de mai mult de un sfert dintre respondenți potrivite și de o cincime din familii ca „mari” și „foarte mari”.

Tabel 19. Cheltuieli cu băuturi alcoolice și țigări

Cheltuieli cu băuturi alcoolice și țigări	Numărul familiilor din eșantion	Frecvența în total eșantion (%)
Foarte mici	16	9,6
Mici	21	12,7
Așa și așa	45	27,1
Mari	29	17,5
Foarte mari	5	3,0
Nu e cazul	50	30,1
Total	166	100,0
Nu au declarat 7 familii	-	-

Cheltuielile cu îmbrăcămintea și încălțăminte sunt apreciate de mai mult de 40% dintre respondenți (tabel 20) ca fiind „mari” și „foarte mari” și aproximativ egal este procentul celor care apreciază aceste cheltuieli potrivite „așa și așa” în bugetul lunar al familiilor.

Tabel 20. Cheltuieli cu îmbrăcămintea și încălțăminte

Cheltuieli cu îmbrăcămintea și încălțăminte	Numărul familiilor din eșantion	Frecvența în total eșantion (%)
Foarte mici	4	2,4
Mici	23	13,9
Așa și așa	71	42,8
Mari	45	27,1
Foarte mari	22	13,3
Nu e cazul	1	0,6
Total	166	100,0
Nu au declarat 7 familii	-	-

Cheltuielile efectuate lunar de părinți strict pentru copii (tabel 21) sunt apreciate de mai mult de o treime dintre respondenți ca fiind „mari” și de altă treime ca fiind potrivite „așa și așa”; tot cam o treime dintre părinți fac cheltuieli „foarte mari” pentru copiii lor. La acest capitol constatăm ca există o distribuție aproape egală între cheltuielile apreciate ca potrivite (32,5%), „mari” (34,3%) și „foarte mari” (28,9%).

Tabel 21. Cheltuieli pentru copii

Cheltuieli numai pentru copii	Numărul familiilor din eșantion	Frecvența în total eșantion (%)
Mici	6	3,6
Așa și așa	54	32,5
Mari	57	34,3
Foarte mari	48	28,9
Nu e cazul	1	0,6
Total	166	100,0
Nu au declarat 7 familii	-	-

Cheltuielile legate de locuință (tabel 22) sunt apreciate mai mult moderate de cei mai mulți dintre respondenți (47,6%) și „mari” de circa o treime 30%. Un procent de 10,8% însă le consideră „foarte mari”.

Tabel 22. Cheltuieli pentru locuință

Cheltuieli cu locuința: întreținere, rate	Numărul familiilor din eșantion	Frecvența acestora în total eșantion (%)
Foarte mici	3	1,8
Mici	14	8,4
Așa și așa	79	47,6
Mari	50	30,1
Foarte mari	18	10,8
Nu e cazul	2	1,2
Total	166	100,0
Nu au declarat 7 familii	-	-

Cheltuielile cu transportul (tabel 23) sunt considerate niște cheltuieli medii „așa și așa” de 38% dintre respondenți și „mici” de circa o treime din familiile eșantionului (31,3%).

Tabel 23. Cheltuieli cu transportul și abonamentele

Cheltuieli cu transportul și abonamentele	Numărul familiilor din eșantion	Frecvența în total eșantion (%)
Foarte mici	20	12,0
Mici	52	31,3
Așa și așa	63	38,0
Mari	23	13,9
Foarte mari	2	1,2
Nu e cazul	6	3,6
Total	166	100,0
Nu au declarat 7 familii	-	-

Cheltuielile cu îngrijirea sănătății (tabel 24) sunt apreciate de 40% din respondenți „așa și așa” și „mici” de 31,3% din familii.

Tabel 24. Cheltuieli cu îngrijirea sănătății

Cheltuieli cu îngrijirea sănătății	Numărul familiilor din eșantion cu cheltuieli efectuate	Frecvența acestora în total eșantion (%)
Foarte mici	18	10,8
Mici	52	31,3
Așa și așa	67	40,4
Mari	19	11,4
Foarte mari	8	4,6
Nu e cazul	2	1,2
Total	166	100,0
Nu au declarat 7 familii	-	-

Cheltuielile pentru cultură, școală, cărți, spectacole (tabel 25) sunt apreciate ca medii de 40% dintre respondenți, „mari” de un sfert și „mici” de aproape o cincime 19,3% dintre familii.

Tabel 25. Cheltuieli pentru cultură, școală, cărți și spectacole

Cheltuieli pentru cultură, școală, cărți și spectacole	Numărul familiilor din eșantion cu cheltuieli efectuate	Frecvența acestora în total eșantion (%)
Foarte mici	3	1,8
Mici	32	19,3
Așa și așa	67	40,4
Mari	41	24,7
Foarte mari	22	13,3

Nu e cazul	1	0,6
Total	166	100,0
Nu au declarat 7 familii	-	-

Cheltuielile cu pensia alimentară nu grevează bugetul familiilor din eșantion (tabel 26). La 90% dintre acestea „nu este cazul” de o astfel de cheltuială, iar la 61,3% „nu este cazul” de *alte cheltuieli* în buget (tabel 27).

Tabel 26. Cheltuieli cu pensia alimentară

Cheltuieli cu pensia alimentară	Numărul familiilor din eșantion cu cheltuieli efectuate	Frecvența acestora în total eșantion (%)
Foarte mici	3	1,8
Mici	6	3,7
Așa și așa	4	2,4
Mari	2	1,2
Foarte mari	1	0,6
Nu e cazul	148	90,2
Total	164	100,0
Nu au declarat 9 familii	-	-

Tabel 27. Alte cheltuieli

Alte cheltuieli	Numărul familiilor din eșantion cu cheltuieli efectuate	Frecvența acestora în total eșantion (%)
Mici	2	1,2
Așa și așa	28	17,2
Mari	22	13,5
Foarte mari	11	6,7
Nu e cazul	100	61,3
Total	163	100,0
Nu au declarat 10 familii	-	-

Bunăstarea o reprezintă satisfacția resimțită de fiecare individ în parte, în raport cu ceea ce îl înconjoară, și care se referă nu numai la condițiile materiale, respectiv acumularea de bunuri și servicii, dar și la o siguranță a fiecăruia, prin care se poate pune în valoare personalitatea individului.

Veniturile obținute de familie în raport cu necesitățile lunare (tabel 28) „ajung numai pentru strictul necesar” ne declară un sfert dintre respondenții participanți la anchetă, iar 37% dintre aceștia declară că „pot cumpăra și unele obiecte mai scumpe, dar cu eforturi”, micșorând alte capitole de cheltuieli. Aceste răspunsuri se pot vedea în tabelul de mai jos.

Tabel 28. Veniturile totale ale familiei în raport cu necesitățile

Veniturile totale ale familie în raport cu necesitățile	Numărul familiilor din eșantion cu cheltuieli efectuate	Frecvența acestora în total eșantion (%)
Nu ne ajung nici pentru strictul necesar	12	7,2
Ne ajung numai pentru strictul necesar	42	25,3
Ne ajung pentru un trai decent restrictiv	35	21,1
Putem cumpăra și unele obiecte mai scumpe, dar cu eforturi	62	37,3
Avem tot ce ne trebuie, fără mari eforturi	15	9,0
Total	166	100,0
Nu au declarat 7 familii	-	-

Privind *aspectul alimentar*, (tabel 29) aceste venituri sunt total mulțumitoare pentru 32% dintre familii, 21,7% consideră că „mai rar cumpără unele produse peste ceea ce ne este absolut necesar”, iar 15% se distribuie aproape egal între cei care declară că „uneori nu putem cumpăra tot ceea ce este necesar întregii familii” și cei care „reușesc să cumpere numai pentru copil/copii ceea ce este absolut necesar”.

Tabel 29. Accesul la produsele alimentare

Accesul la produsele alimentare	Numărul familiilor din eșantion	Frecvența în total eșantion (%)
Nu putem cumpăra nici strictul necesar pentru copil/copii	15	9,0
Reușim să cumpărăm numai pentru copil/copii ceea ce este absolut	24	14,5

necesar		
De cele mai multe ori cumpărăm numai pentru copil/copii neglijând întreaga familie	13	7,8
Uneori nu putem cumpăra tot ceea ce este necesar întregii familii	25	15,1
Mai rar cumpărăm pentru întreaga familie și unele produse peste ceea ce ne este absolut necesar	36	21,7
Cumpărăm pentru întreaga familie tot ce ne dorim	53	31,9
Total	166	100,0
Nu au declarat 7 familii	-	-

Privind capitolul *îmbrăcăminte-încălțăminte*, (tabel 30) familiile „mai rar cumpără unele produse peste ceea ce ne este absolut necesar” la 34,3% dintre familii, 20,5% consideră că „uneori nu putem cumpăra tot ceea ce este necesar întregii familii”, iar 18% „reușesc să cumpere numai pentru copil/copii ceea ce este absolut necesar”.

Tabel 30. Accesul la produse de îmbrăcăminte și încălțăminte

Accesul la produse de îmbrăcăminte/încălțăminte	Numărul familiilor din eșantion	Frecvența în total eșantion (%)
Sunt situații în care nu putem cumpăra strictul necesar pentru copii/copil	19	11,4
Reușim să cumpărăm numai pentru copil/copii ceea ce este absolut necesar	30	18,1
Uneori nu putem cumpăra tot ceea ce este necesar întregii familii	34	20,5
Mai rar cumpărăm pentru întreaga familie și unele produse peste ceea ce ne este absolut necesar	57	34,3
Cumpărăm pentru întreaga familie tot ce ne dorim	26	15,7
Total	166	100,0
Nu au declarat 7 familii	-	-

Se pare că în ceea ce privește prioritățile (tabelele 31-35) acordate celor mai importante capitole de cheltuieli ele sunt, după cum declară intervievații cercetării, următoarele: pe prima poziție se plasează *obligațiile de familie*, cu 73,3% din eșantion; urmate de *cheltuielile curente*

pentru copil/copii, pe poziția a doua apreciată de 68% dintre familii; apoi *plata întreținerii locuinței* se poziționează pe locul trei cu un procent de 62%; 51,5% este procentul familiilor care doresc să-și plătească ratele la bancă și acordă importanță acestui aspect în ordinea prioritizării cheltuielilor; iar la distanță extrem de mică, însă pe locul cinci se plasează plata unor datorii.

Tabel 31. Ce prioritate acordați plății întreținerii locuinței

Ce prioritate acordați plății întreținerii locuinței?	Numărul familiilor din eșantion	Frecvența în total eșantion (%)
Maxim 1	103	62,0
2	29	17,5
3	27	16,3
4	4	2,4
Minim 5	3	1,8
Total	163	100,0
Nu au declarat 7 familii	-	-

Tabel 32. Ce prioritate acordați cheltuielilor curente pentru copil/copii

Ce prioritate acordați cheltuielilor curente pentru copil/copii?	Numărul familiilor din eșantion	Frecvența în total eșantion (%)
Maxim 1	113	68,1
2	27	16,3
3	23	13,9
4	3	1,8
Minim 5	-	-
Total	166	100,0
Nu au declarat 7 familii	-	-

Tabel 33. Ce prioritate acordați plății ratelor la bănci

Ce prioritate acordați plății ratelor la bănci?	Numărul familiilor din eșantion	Frecvența în total eșantion (%)
Maxim 1	85	51,5
2	7	4,2
3	4	2,4
4	3	1,8
Minim 5	43	26,1
Nu este cazul	23	13,9
Total	165	100,0
Nu au declarat 8 familii	-	-

Tabel 34. Ce prioritate acordați plății unor datorii

Ce prioritate acordați plății unor datorii?	Numărul familiilor din eșantion	Frecvența în total eșantion (%)
Maxim 1	83	50,6
2	16	9,8
3	7	4,3
4	6	3,7
Minim 5	32	19,5
Nu este cazul	20	12,2
Total	165	100,0
Nu au declarat 9 familii	-	-

Tabel 35. Ce prioritate acordați obligațiilor de familie

Ce prioritate acordați obligațiilor de familie?	Numărul familiilor din eșantion	Frecvența în total eșantion (%)
Maxim 1	121	73,3
2	10	6,1
3	22	13,3
4	5	3,0
Minim 5	7	4,2
Total	165	100,0
Nu au declarat 8 familii	-	-

Aprecierea subiectivă a situației financiare a gospodăriei de către subiecți (tabel 36) este cea mai mare pe poziția a opta a scalei de măsurare unde avem 23,5% din eșantion, poziția a șaptea este ocupată de 21,1% dintre familii. Poziția a șasea și a cincea adică mijlocul scalei de măsurare este ocupată de 16,3%, respectiv 15,7% dintre familii.

Tabel 36. Cât de satisfăcut sunteți de situația financiară a gospodăriei

Cât de satisfăcut sunteți de situația financiară a gospodăriei?	Numărul familiilor din eșantion	Frecvența în total eșantion (%)
Minim 1	-	-
2	1	0,6
3	1	0,6
4	14	8,1
5	26	15,7
6	27	16,3
7	35	21,1
8	39	23,5
9	18	10,8
Maxim 10	5	3,0
Total	166	100,0

Nu au declarat 7 familii	-	-
--------------------------	---	---

În ce privește îngrijorările familiilor (tabel 37) acestea privesc:

- în **foarte mare măsură** educația copiilor (aproape 8%), cât și pierderea slujbei și să nu-și găsească o nouă slujbă de (aproape 5% dintre familii);
- și în **mare măsură** de 28% dintre familii privind educația copiilor și de 9,7% de pierderea slujbei.

Tabel 37. Îngrijorare pentru pierderea slujbei/educația copiilor

Îngrijorare pentru: 1. pierderea slujbei 2. educația copiilor	Numărul familiilor din eșantion	Frecvența acestora în total eșantion (%)
În foarte mare măsură	1-13; 2-8	1-7,9; 2-4,8
În mare măsură	1-46; 2-16	1-27,9; 2-9,7
În mică măsură	1-60; 2-82	1-36,4; 2-49,7
În foarte mică măsură	1-38; 2-53	1-23,0; 2-32,1
Non răspuns	1-8; 2-6	1-4,8; 2-3,6
Total răspunsuri	1-165; 2-165	1-95,4; 2-95,4
Lipsă răspunsuri	1-8; 2-8	1-4,6; 2-4,6

Nu se poate spune din declarațiile făcute de aceste familii (tabelele 38-40) că „niciodată” nu au avut suficientă mâncare (64,6%); „mai rar” rămân fără bani (32,4%); 49,7% „niciodată” nu au putut cumpăra medicamente.

Tabel 38. Îngrijorare pentru că nu ați avut suficientă mâncare

Nu ați avut suficientă mâncare	Numărul familiilor din eșantion	Frecvența în total eșantion (%)
Des	3	1,7
Uneori	15	8,7
Rar	36	20,8
Niciodată	106	61,3
Non răspuns	4	2,3
Total răspunsuri	164	94,8
Lipsă răspunsuri	9	5,2
Total eșantion	173	100,0

Tabel 39. Îngrijorare pentru că ați rămas fără bani

Ați rămas fără bani	Numărul familiilor din eșantion	Frecvența în total eșantion (%)
Des	1,5	8,7
Uneori	50	28,9
Rar	56	32,4
Niciodată	42	24,3
Non răspuns	3	1,7
Total răspunsuri	166	96,0
Lipsă răspunsuri	7	4,0
Total eșantion	173	100,0

Tabel 40. Îngrijorare pentru că nu ați putut cumpăra medicamente

Nu ați putut cumpăra medicamente	Numărul familiilor din eșantion	Frecvența în total eșantion (%)
Des	5	2,9
Uneori	28	16,2
Rar	45	26,0
Niciodată	82	47,4
Non răspuns	5	2,9
Total răspunsuri	165	95,4
Lipsă răspunsuri	8	4,6
Total eșantion	173	100,0

Răspunsurile la întrebarea: „Luând în considerare toate aspectele legate în ultimul an de familia dvs. ați spune că sunteți?” (tabel 41) sunt îmbucurătoare, deoarece aproape 47% dintre cei care au răspuns la întrebare se consider „destul de fericit” și 12% chiar „foarte fericit”, iar 32% își apreciază starea de fericire ca potrivită, „așa și așa”.

Tabel 41. Starea de fericire în ultimul an

Starea de fericire în ultimul an	Numărul familiilor din eșantion	Frecvența în total eșantion (%)
Nu prea fericit	7	4,0
Așa și așa	56	32,4
Destul de fericit	81	46,8
Foarte fericit	21	12,1
Total raspunsuri	165	95,4
Nu au declarat	8	4,6
Total eșantion	173	100,0

Mulțumirea cu viața de zi cu zi (tabel 42) confirmă ceea ce au declarat respondenții și la întrebarea anterioară, și anume aprecierea cu „mulțumit” și „foarte mulțumit” de aproape 60% din eșantion, iar peste 30% se consideră „nici nemulțumit, nici mulțumit”.

Tabel 42. Mulțumirea cu viața de zi cu zi

Mulțumirea cu viața de zi cu zi	Numărul familiilor din eșantion	Frecvența în total eșantion (%)
Nemulțumit	9	5,2
Nici mulțumit, nici nemulțumit	53	30,6
Mulțumit	83	48,0
Foarte mulțumit	20	11,6
Total raspunsuri	165	95,4
Nu au declarat	8	4,6
Total eșantion	173	100,0

Patternul aprecierilor subiective apare și în cazul întrebării: „În viața omului sunt perioade mai bune și mai puțin bune. Caracterizați starea dvs. din ultimul timp?” în care respondenții au apreciat cu următoarea afirmație „în general mă simt bine, deși am avut mici probleme”, aproape 53% din eșantion și cu „mă simt bine, fără probleme” la 23,7% din eșantion.

Și în ceea ce privește toate aspectele vieții dvs. din ultimul timp, cât de mulțumit sunteți se pare că respectă aceleași preferințe exprimate de respondenți, adică plasarea răspunsurilor în partea superioară a scalei de măsurare. Ponderea cea mai mare a răspunsurilor fiind la notele 8, 7, 6 și 9, așa cum se poate vedea în tabelul 43.

Tabel 43. Aprecierea stării dvs din ultimul timp

Aprecierea stării dvs din ultimul timp	Numărul familiilor din eșantion	Frecvența în total eșantion (%)
Minim 1	-	-
2	-	-
3	2	1,2
4	4	2,3
5	11	6,4
6	27	15,6
7	47	27,2
8	49	28,3
9	21	12,1
Maxim 10	4	2,3
Total	165	95,4
Nu au declarat	8	4,6

Total eșantion	173	100,0
----------------	-----	-------

Importanța școlii pentru reușita în viață a copilului este apreciată ca „extrem de importantă” de către toate familiile, notele acordate fiind de 8, 9 și 10. Ca preocupări de timp liber ale copiilor pe primul loc s-au plasat: pregătirea extrașcolară la aproape un sfert dintre familii (24,9%), apoi joaca/întâlniri cu alți copii (23,7%) și la mare distanță dar apreciate în mod egal au fost uni plimbările cu mama/tata/bunici/prieteni (12%) și, respectiv, jocurile pe calculator (12%).

4.4. Aplicarea instrumentului de lucru: ghidul de interviu pentru cadrele didactice

Al doilea instrument de lucru aplicat pe teren a fost *ghidul de interviu pentru cadrele didactice (învățător/diriginte)* (anexa 2).

Directoarea școlii a apreciat, în general, școala fiind frecventată de elevi cu posibilități mai modeste, deși este o școală bine organizată, modernă, cu laboratoare de biologie, fizică, chimie, cu terenuri de sport pe spații mari, pentru practicarea fotbalului, handbalului și baschetului, în timpul orelor de curs, și în afara acestora.

Nu sunt probleme cu numărul cărților pentru elevi, pe materii de predare. Toți copiii au beneficiat de toate manualele școlare, în mod gratuit. Comanda pentru manualele școlare se face din timp, înainte de începerea anului școlar, online și ele sunt distribuite de editură. De asemenea, pentru că mulți elevi nu au resurse financiare, profesorii de specialitate, mai ales la materiile importante: română, matematică, fizică, chimie, biologie, etc. în general cer doar 2 caiete pe materie, respectiv: un caiet pentru temele date de profesor acasă, care se controlează apoi și un caiet de clasă, unde se notează ce se predă la oră. Din partea profesorilor nu sunt solicitări speciale, nici de cărți și nici de caiete de specialitate. Acestea sunt alegeri personale ale copilului și familiei pentru a lucra suplimentar ce i se dă în clasă, dar nu sunt obligatorii. Desigur au și un grup de copii olimpici la matematică, română, limbi străine și chiar în competițiile sportive.

4.5. Aplicarea instrumentului de lucru: ghidul de interviu pentru medici

Sănătatea este un capitol esențial în viața oamenilor și pentru a fundamenta coșul de consum al populației trebuie să avem în vedere ce medicamente să folosim, în caz de prim ajutor sau la ce servicii să apelăm, care sunt absolute necesare în menținerea într-o formă optimă, fizică și mentală, mai ales în condițiile crizei sanitare care nu mai este o problemă locală sau regională sau de țară, ci o problemă marcantă pentru întreaga omenire (anexa 3).

Recomandările au fost făcute de farmaciști din cadrul Farmaciilor HelpNet și 2NA, în urma discuțiilor purtate pe tema medicamentelor și a altor produse farmaceutice necesare unei familii cu copii în spațiul casnic sau în afara acestuia, unde pot avea loc răniri sau arsuri ușoare; de asemenea au mai fost menționate medicamente de strictă necesitate în cazul durerilor de cap sau migrenelor sau alte afecțiuni, care nu necesită o vizită la medic, dar care pot fi tratate la domiciliu.

Mai întâi orice familie trebuie să aibă în locuința sa o trusă medicală pentru un ajutor medical imediat. Trusa medicală de prim ajutor se compune dintr-o cutie din material plastic, cu colțuri și muchii rotunjite, în care sunt depozitate instrumente și materiale sanitare, medicamente și materiale diverse (<http://legislatiamuncii.manager.ro/a/6934/ce-trebuie-sa-contina-o-trusa-sanitara-pentru-acordarea-primului-ajutor.html>). Ea trebuie să aibă următoarele caracteristici: să asigure etanșitatea corespunzătoare pentru protejarea conținutului față de praf și umezeală, printr-un sistem de închidere ferm; să fie inscripționată, vizibil de la o distanță de minimum 5 m, cu denumirea produsului și a furnizorului sau, după caz, a producătorului; să permită vizualizarea conținutului sau să aibă inscripționată lista conținutului; să fie dimensionată și compartimentată corespunzător, în vederea depozitării și asigurării integrității componentelor. Trusa trebuie să conțină:

- o cutie din material plastic, etanșă, cu colțuri rotunjite - 1 bucată;
- un foarfece cu vârfuri boante - 1 bucată;
- un garou 50 cm - 1 bucată;
- un deschizător de gură din material plastic - 1 bucată;
- un dispozitiv de respirație gură la gură - 1 bucată;
- mănuși de examinare 4 perechi;

- pahare de unică folosință 5 bucăți;
- măști de protecție de unică folosință 30 buc./persoană;
- batiste de hârtie cu soluție dezinfectantă 10 bucăți;
- atele din material plastic 2 bucăți;
- feșe din tifon mici 5 cm/4 m 5 bucăți;
- feșe din tifon mari 10 cm/5 m 3 bucăți;
- bandaj triunghiular I = 80 mm 2 bucăți;
- vată hidrofilă sterilă 2 pachete a 50 g;
- ace de siguranță 12 bucăți;
- leucoplast 5 cm/3m 1 bucată;
- leucoplast 2,5 cm/2,5m 1 bucată;
- alcool sanitar 200 ml;
- comprese sterile 10 cm/8 cm 10 bucăți;
- pansament individual 2 cm/6 cm 10 bucăți;
- pansament cu rivanol 6 cm /10 cm 5 bucăți;
- plasture 6 cm/50 cm 1 bucată;
- rivanol soluție 1 la mie 200 ml;
- apă oxigenată sau perogen;
- alcool iodat 200 ml;
- antinevralgic 1 cutie;
- nurofen răceală și gripă 1 cutie;
- aspirină – 1 cutie;
- saposan pentru copii – 1 cutie;
- furazolidon pentru adulți – 1 cutie.

Un alt capitol important pentru sănătate este și tratamentul stomatologic pentru adulți și copii. Medicina stomatologică din România se bazează pe 32 de cabinete publice, în timp ce piața este dominată de sectorul privat, care a avut o creștere semnificativă în ultimii cinci ani, de la 10.900 de cabinete în 2012 la peste 14.800 la sfârșitul anului 2017, arată datele publicate de Institutul Național de Statistică. Piața serviciilor medicale stomatologice din țara noastră este dominată de companiile private care în prezent dețin peste 90% dintre clinicile și cabinetele stomatologice din România (<https://www.profit.ro/stiri/social/piata-stomatologie-ajuns-afaceri-1->

miliard-lei-anul-trecut-au-deschise-1-000-cabinete-cei-multi-romani-trec-insa-dentist-anii-folosesc-tub-pasta-dinti-an-17061492).

Cabinetele particulare care sunt în contract cu Casa Națională de Asigurări de Sănătate (CNAS) oferă decontări de până la 100% pentru copii, însă banii nu sunt suficienți, astfel că pacienții sunt nevoiți să plătească din propriul buzunar costurile pentru tratamentele stomatologice chiar și pentru copii. Reprezentanții CNAS susțin însă că bugetul trebuie prioritizat pentru afecțiunile grave, iar fondurile pentru stomatologie au crescut în ultimii ani (<http://www.zf.ro/eveniment/peste-14-800-cabinete-stomatologice-private-32-publice-85-mil-lei-decontari-medici-stomatologi-bugetul-alocat-cnas-pacient-ajuta-plateste-copii-termina-plafonul-16753119>).

Studiul Creditinfo România prezintă că, cei mai mulți români nu trec pe la medicul dentist cu anii, stau fără dinți, folosesc, în medie, puțin peste un tub de pastă de dinți pe an și schimbă periuța la doi, trei ani (<https://www.profit.ro/stiri/social/piata-stomatologie-ajuns-afaceri-1-miliard-lei-anul-trecut-au-deschise-1-000-cabinete-cei-multi-romani-trec-insa-dentist-anii-folosesc-tub-pasta-dinti-an-17061492>). Din discuțiile purtate cu câțiva medici stomatologi s-au desprins unele idei importante în ce privește serviciile și tratamentele dentare pentru adulți și copii. Voi reda în cele ce urmează interviul cu un medic specialist în medicină dentară, cu experiență de peste 10 ani în domeniul serviciilor de sănătate în stomatologie: „pentru a menține o dantură sănătoasă este obligatoriu, așa cum se scrie în manualele de specialitate, ca un adult să facă cel puțin o vizită pe an, iar un copil să vină de două ori pe an. La cabinetul meu consultația de evaluare a danturii este gratuită. Tratamentul la un adult este de minim 50 de lei și constă într-un pansament calmant, iar în funcție de profunzimea afecțiunii dentare se poate ajunge până la 150 de lei sau mai mult, de exemplu pentru carii și urgențe cu durere: pulpite și abcese. În ce privește tratamentul copiilor acesta pornește tot de la 50 de lei, carii și extracții de dinți temporari și poate ajunge până la 150 de lei sau mai mult, la un tratament complet. Sunt cabinete de urgență, care lucrează non-stop, unde tratamentele pornesc de la 50 de lei, pentru o constatare, și ajung la 200-300 de lei în funcție de gravitatea afecțiunii dentare a pacientului” (B.M., stomatolog, specialist în implantologie și estetică dentară, sector 3).

4.6. Concluzii

În final familiile participante la studiu au fost rugate să își aprecieze anumite aspecte ale vieții de familie și cât de mulțumiți sunt de acestea.

Un prim domeniu al vieții supus atenției respondenților a fost *viața de familie*, față de care aceștia s-au declarat *mulțumiți și foarte mulțumiți* în proporție de 78%.

Un al doilea domeniu a vizat *veniturile pe care le obțin partenerii împreună*, față de care răspunsurile au întrunit calificativele *mulțumit* 30,6% și *așa și așa* 30,1%. 33% s-au declarat nemulțumiți cu veniturile lor.

Al treilea aspect a fost legat de *relațiile din societate cu ceilalți oameni*, care au fost apreciate ca *așa și așa* de 40,5% și *mulțumitoare* de 39,3%.

A urmat aprecierea legată de *locurile de muncă ale cuplului* care sunt *mulțumitoare pentru* 38,7% și *așa și așa* de 32,4%.

Modul de petrecere a timpului liber cu familia este un alt domeniu, față de care respondenții au răspuns astfel: *mulțumit* 41% și *foarte mulțumit* aproape 29%.

Viața politică din țară față de acest domeniu, respondenții s-au declarat 47,4% *nemulțumiți*; 17,3% *foarte nemulțumiți*, iar 17,3% au declarat că *nu este cazul*.

Realizările familiei dvs. până acum în viață a reprezentat ultima întrebare care a primit următoarele răspunsuri: 35,3% *mulțumit* și 35,3% *așa și așa*, iar 20,8% s-au declarat *foarte mulțumiți*.

4.7. Bibliografie

https://insse.ro/cms/sites/default/files/com_presa/com_pdf/cs02r20.pdf

<http://legislatiamuncii.manager.ro/a/6934/ce-trebuie-sa-contina-o-trusa-sanitara-pentru-acordarea-primului-ajutor.html>

<https://romania.europalibera.org/a/coronavirus-rom%C3%A2nia-cum-s-a-schimbato-mobilitatea-oamenilor-%C3%AEn-starea-de-urgen%C8%9B%C4%83-%C8%99i-cum-vom-fi-urm%C4%83ri%C8%9Bi-prin-telefoanele-mobile/30527518.html>

<https://romania.europalibera.org/a/somaj-tehnic-coronavirus-cat-da-guvernul-ce-trebuie-sa-faca-firmele/30497645.html>

<http://www.mmuncii.ro/j33/index.php/ro/comunicare/comunicate-de-presa/5856-situa%C8%9Bia-contractelor-individuale-de-munc%C4%83-suspendate-%C3%AEncetate-la-data-de-2-aprilie-2020>

<https://www.profit.ro/stiri/social/piata-stomatologie-ajuns-afaceri-1-miliard-lei-anul-trecut-au-deschise-1-000-cabinete-cei-multi-romani-trec-insa-dentist-anii-folosesc-tub-pasta-dinti-an-17061492>

<http://www.zf.ro/eveniment/peste-14-800-cabinete-stomatologice-private-32-publice-85-mil-lei-decontari-medici-stomatologi-bugetul-alocat-cnas-pacient-ajuta-plateste-copii-termina-plafonul-16753119>

CHESTIONAR:

Standardul de viață al familiilor cu copii de vârstă școlară (6-14 ani)

Institutul de Cercetare a Calității Vieții din cadrul Academiei Române realizează un studiu privind familiile cu copii de vârstă școlară (6-14 ani). Părerile dvs ne sunt de un real folos pentru a identifica problemele familiilor în contextul actual și totodată pentru a propune unele măsuri de îmbunătățire a vieții acestor familii cu copii. Dacă sunteți de acord să ne răspundeți la întrebări, interviul nu va dura mai mult de 20 de minute. Răspunsurile pe care le vom obține de la dvs. NU VOR PERMITE IDENTIFICAREA RESPONDENTULUI. Urmărim doar a aprecia din punct de vedere statistic mărirea grupurilor de familii ce se confruntă cu o anumită situație sau probleme.

Vă rugăm să răspundeți la mai multe întrebări. Urmărim să identificăm problemele pe care le are populația orientându-ne în special pe familiile cu copii de vârstă școlară. Ne vom referi în primul rând la copiii pe care îi aveți în întreținere.

A1. Caracterizați următoarele aspecte (pentru fiecare dintre aspectele enumerate încercuiți cifra ce semnifică nivelul pe care îl percepeți pentru problema respectivă; NC="nu este cazul"):

Diverse aspecte	Foarte scăzută	Scăzută	Așa și așa	Ridicată	Foarte ridicată	NC
a. Accesibilitatea la formele actuale de învățământ dorite de dvs. pentru copii	1	2	3	4	5	9
b. Pe măsura intereselor și a capacității dvs. care este posibilitatea de a obține un loc de muncă (dacă doriți acest lucru)	1	2	3	4	5	9
c. Care este posibilitatea ca dvs. să vă afirmați în viață	1	2	3	4	5	9
d. Măsura în care drepturile dvs. sunt respectate	1	2	3	4	5	9
e. Securitatea dvs. de acasă, de la locul de muncă, de pe stradă etc	1	2	3	4	5	9
f. Privind partenerul(a) dvs. care este posibilitatea de a obține un loc de muncă (dacă este cazul)	1	2	3	4	5	9
g. Care este posibilitatea ca partenerul(a) dvs. să se afirme în viață	1	2	3	4	5	9
h. Cum caracterizați asistența medicală pe care o primiți de la stat	1	2	3	4	5	9

A2. Care ar fi principalele probleme ale familiilor cu copii de vârstă școlară, în România actuală? (mai multe variante de răspuns)

Probleme ale familiilor cu copii	
1. Sărăcia	1
2. Lipsa banilor	2
3. Lipsa de educație școlară	3
4. Mizeria și bolile infecțioase	4
5. Calitatea asistenței medicale primite	5
6. Probleme de sănătate ale părinților/bunicilor/alte rude/prieteni	6
7. Probleme de sănătate ale copiilor	7
8. Lipsa unei locuințe adecvate	8
9. Tensiuni în familie	9
10. Poluarea mediului	10
11. Găsirea unui loc de muncă	11
12. Discriminarea oamenilor în funcție de etnie	12
13 Altele (care?.....)	13

A3. Care ar fi principalele probleme ale familiei dvs., în România actuală? (trei variante de răspuns)

Probleme ale familiei dvs.	
1. Sărăcia	1
2. Lipsa banilor	2
3. Lipsa de educație școlară	3
4. Mizeria și bolile infecțioase	4
5. Calitatea asistenței medicale primite	5
6. Probleme de sănătate ale părinților/bunicilor/alte rude/prieteni	6
7. Probleme de sănătate ale copiilor	7
8. Lipsa unei locuințe adecvate	8
9. Tensiuni în familie	9
10. Poluarea mediului	10
11. Găsirea unui loc de muncă	11
12. Discriminarea oamenilor în funcție de etnie	12
13 Altele (care?.....)	13

A4. Care este situația dvs. în privința locuinței?

1. Aveți casa proprietate personală
2. Locuiți cu chirie
3. Locuiți cu părinții / socrii / alte rude
4. Locuiți la prieteni
5. Alte situații (care?)

A5. Cât de mulțumit sunteți de locuința dvs.? Dacă ar fi să alegeți pe o scală de la 1 la 10, dvs. unde considerați că v-ați situa?

Nemulțumit					Foarte mulțumit				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

A6. Dvs. câți copii de vârstă școlară aveți?

Copii dvs.	Categorii de vârstă				
	0-5 ani	6-10 ani	11-14 ani	15-18 ani	peste 18 ani
Număr de copii					
Numărul copiilor cu probleme deosebite de sănătate					

A7. În familia dvs., care sunt cheltuielile lunare estimate pentru creșterea și educarea unui copil, băiat/fată, din categoria de vârstă specificată (cheltuieli exprimate în lei-roni).

1. Băieți		
Vârsta	6-10 ani	11-14 ani
Cheltuieli (în roni)		

2. Fete		
Vârsta	6-10 ani	11-14 ani
Cheltuieli (în roni)		

3. Cheltuieli total familie (în roni)

A8. În ansamblul cheltuielilor periodice din familia dvs. cum apreciați următoarele cheltuieli:

Capitolul	Foarte mici	Mici	Așa și așa	Mari	Foarte mari	Nu este cazul
1. Alimente	1	2	3	4	5	9
2. Băuturi alcoolice, țigări	1	2	3	4	5	9
3. Îmbrăcăminte, încălțăminte	1	2	3	4	5	9
4. Cheltuieli numai pentru copii	1	2	3	4	5	9
4. Locuință: întreținere, rate, chirie, reparații	1	2	3	4	5	9
5. Transport, abonamente	1	2	3	4	5	9
6. Îngrijirea sănătății	1	2	3	4	5	9
7. Cultură, școală, cărți, spectacole	1	2	3	4	5	9
8. Pensie alimentară	1	2	3	4	5	9
9. Alte cheltuieli	1	2	3	4	5	9

A9. Cum estimați veniturile totale ale familiei dvs. în raport cu necesitățile? (încercuiți numai o singură variantă)

Nu ne ajung nici pentru strictul necesar

Ne ajung numai pentru strictul necesar

Ne ajung pentru un trai decent, dar nu ne putem permite cumpărarea unor obiecte mai scumpe

Reușim să cumpărăm și unele obiecte mai scumpe, dar cu eforturi

Reușim să avem tot ce ne trebuie, fără mari eforturi

- A10. Privind aspectul alimentar, ce puteți să cumpărați (încercuiți numai o singură opțiune) :
1. Sunt situații în care nu putem cumpăra strictul necesar nici pentru copil/copii
 2. Reușim să cumpărăm numai pentru copil/copii ceea ce este absolut necesar
 3. De cele mai multe ori cumpărăm numai pentru copil/copii neglijând întreaga familie
 4. Uneori nu putem cumpăra tot ceea ce este necesar întregii familii
 5. Mai rar cumpărăm pentru întreaga familie și unele produse peste ceea ce ne este absolut necesar
 6. Cumpărăm pentru întreaga familie tot ce ne dorim.

- A11. La capitolul îmbrăcăminte-încălțăminte, în ce condiții puteți să cumpărați copiilor dvs. :
1. Sunt situații în care nu putem cumpăra strictul necesar pentru copii/copil
 2. Reușim să cumpărăm numai pentru copii/copil ceea ce este absolut necesar
 3. Uneori nu putem cumpăra tot ceea ce este necesar întregii familii
 4. Mai rar cumpărăm pentru întreaga familie și unele produse peste ceea ce ne este absolut necesar
 5. Cumpărăm pentru întreaga familie tot ce ne dorim.

- A12. Dvs. când luați salariul/salariile, ce prioritate acordați următoarelor cheltuieli?

Tip de cheltuieli	Nivel de prioritate (1 = maxim)				
Întreținerea locuinței	1	2	3	4	5
Cheltuieli curente pentru copii	1	2	3	4	5
Rate la bănci	1	2	3	4	5
Plata unor datorii	1	2	3	4	5
Obligații de familie	1	2	3	4	5

- A13. Așadar, în general, cât de satisfăcut sunteți de situația financiară a gospodăriei dvs.?
(acordați o notă de la 1 la 10)

Total nesatisfăcut					Total satisfăcut				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

- A14. În cadrul familiei dvs. în ce măsură sunteți îngrijorat de următoarele aspecte?
(NR = non-răspuns)

Îngrijorări în familie	În foarte mare măsură	În mare măsură	În mică măsură	În foarte mică măsură	NR
a. Să ne pierdem slujba și să nu ne găsim o nouă slujbă	1	2	3	4	9
b. Să nu putem oferi o bună educație copiilor	1	2	3	4	9

- A15. În ultimele 12 luni dvs. sau familia dvs. ați avut următoarele probleme? (NR = non-răspuns)

Probleme în familie	Des	Uneori	Rar	Niciodată	NR
a. Nu ați avut suficientă mâncare	1	2	3	4	9
b. Ați rămas fără bani	1	2	3	4	9
c. Nu ați putut cumpăra medicamentele pentru tratamentul medical necesar	1	2	3	4	9

A16. Luând în considerare toate aspectele legate în ultimul an de familia dvs. ați spune că sunteți (bifați o singură variantă de răspuns):

1. Deloc fericit(ă)
2. Nu prea fericit(ă)
3. Așa și așa
4. Destul de fericit(ă)
5. Foarte fericit(ă)

A17. Luând în considerare întreaga situație, cât de mulțumit(ă) sunteți de viața dvs. de zi cu zi?

Foarte nemulțumit(ă)	Nemulțumit(ă)	Nici nemulțumit(ă), nici mulțumit(ă)	Mulțumit(ă)	Foarte mulțumit(ă)
1	2	3	4	5

A18. În viața omului sunt perioade mai bune și mai puțin bune. Caracterizați starea dvs. din ultimul timp (alegeți o singură variantă de răspuns):

- Nefericit (ă), chiar disperat(ă)
- Supărări destul de mari
- Am sentimentul că “ceva nu merge”, am avut unele necazuri
- În general mă simt bine, deși am avut mici probleme
- Mă simt bine, fără probleme
- Pe deplin fericit(ă), bucurii deosebite

A19. Dacă luați în considerare toate aspectele vieții dvs. din ultimul timp, în ce măsură sunteți mulțumit de acestea? (pe o scală de la 1 la 10 alegeți un singur răspuns):

Total nemulțumit					Total mulțumit				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

A20. Cât de importantă este școala pentru reușita în viață a copilului/copiilor dvs.?

Deloc importantă					Foarte importantă				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

A21. Ce preocupări de timp liber au copii dvs.?

Preocupări de timp liber ale copilului/copiilor dvs.	
1. Joacă/întâlniri cu alți copii la domiciliul dvs. sau domiciliul altora	1
2. Plimbări cu mama/tata/bunici/prieteni	2
3. Vizite la rude	3
4. Se uită la televizor cât doresc	4
5. Vizionează emisiuni dedicate copiilor la TV	5
6. Ascultă muzică la domiciliu	6
7. Jocuri pe calculator	7
8. Lectură preferată (în afara celei pentru școală)	8
9. Socializare pe calculator	9
10. Spectacole (singuri sau cu părinții)	10
11. Merg(e) în excursii, tabere	11
12. Pregătire extrașcolară (limbi străine, sport, balet, pictură etc.)	12
13 Altele (care?.....)	13

A22. În opinia dvs., pentru rezolvarea/ameliorarea problemelor familiilor cu copil/copii ce ar trebui să facă părinții?

.....
.....

A23. În opinia dvs., pentru creșterea calității vieții familiilor cu copil/copii ce ar trebui să facă statul?

.....
.....

În încheiere avem câteva întrebări despre dvs. și partenerul(a) dvs.

A24. Locuiți împreună cu copiii în mediul:

1. Urban
2. Rural

A25. Vă rugăm să precizați poziția dvs. în raport cu copiii dvs. aflați în întreținere (respondentul(a) va încercui una dintre opțiuni):

1. Sunteți mama (adoptivă)
2. Sunteți tatăl (adoptiv)
3. Sunteți rude (bunică, bunic etc.)
4. Alte situații

A26. Ce vârstă aveți (în ani împliniți) :

A27. Care este starea civilă a dvs. în prezent, în cadrul familiei?

1. Căsătorit(ă)
2. Trăiesc împreună cu cineva, dar nu suntem căsătoriți
3. Divorțat(ă)
4. Separat (despărțit nelegal)
5. Văduv(ă)
6. Necăsătorit(ă) și fără a locui cu un partener(ă)
9. Non răspuns.

A28. Cum ați caracteriza starea dvs. de sănătate?

1. Foarte proastă
2. Proastă
3. Satisfăcătoare
4. Bună
5. Foarte bună

A29. Care este cel mai înalt nivel de educație atins de dvs. și de partenerul(a) dvs. (încercuiți cifra corespunzătoare pentru dvs. și partener - dacă este cazul).

Nivel de educație	Nivelul dvs.	Nivel partener(ă)
1. Fără școală	1	1
2. Școală primară neterminată	2	2
3. Școală primară terminată	3	3

4. Gimnaziu incomplet	4	4
5. Gimnaziu complet	5	5
6. Școală de ucenici (complementară)	6	6
7. Școală profesională	7	7
8. Liceu neterminat	8	8
9. Liceu terminat	9	9
10. Școală de maiștri	10	10
11. Școală postliceală	11	11
12. Facultate neterminată	12	12
13. Facultate - subingineri sau colegiu	13	13
14. Facultate complet	14	14
15. Masterat	15	15
16. Doctorat	16	16
99. Non-răspuns	99	99

A30. În final, din partea dvs. și a partenerului(ei) dvs., precizați-ne cât de mulțumiți sunteți de următoarele aspecte? (vorbiți numai din partea dvs. în cazul în care nu aveți partener(ă); NC = nu este cazul).

Diverse aspecte	Foarte nemulțumiți	Nemulțumiți	Așa și așa	Mulțumiți	Foarte mulțumiți	NC
a. Viața de familie	1	2	3	4	5	9
b. Veniturile pe care le obțineți împreună	1	2	3	4	5	9
c. Relațiile din societate cu ceilalți oameni	1	2	3	4	5	9
d. Locurile de muncă ale cuplului	1	2	3	4	5	9
e. Modul în care vă petreceți timpul liber cu familia	1	2	3	4	5	9
f. Viața politică din țară	1	2	3	4	5	9
g. Ceea ce a realizat familia dvs. până acum în viață	1	2	3	4	5	9

Număr chestionar (va fi precizat în final, de către operator):

Vă mulțumim foarte mult pentru cooperare!

Ghid de interviu învățător/diriginte

În cadrul Institutului de Cercetare a Calității Vieții au existat preocupări permanente legate de standardul de viață al populației, îndeosebi de cel al familiilor cu copii de vârstă școlară. Prin acest ghid de interviu dorim să cunoaștem situația acestor familii și a copiilor lor, din perspectiva cadrelor didactice și ce măsuri se pot lua, de către școli, pentru ameliorarea problemelor acestor familii.

S1. În calitatea dumneavoastră de învățător sau diriginte puteți menționa care sunt cele mai frecvente probleme ale copiilor din clasa dvs.?

.....
.....

S2. Există vreo formă de sprijin pentru asemenea cazuri în școala dumneavoastră? Care?

.....
.....

S3. Cum caracterizați relația școală-familie îndeosebi în cazurile sociale (în școala dvs.)?

.....
.....

S4. Care sunt, după părerea dvs., carențele părinților în ceea ce privește responsabilitatea lor în educarea copiilor?

.....
.....

S5. Are școala puterea de a ameliora problemele/deficitul de educație familial?

.....
.....

S6. Aveți copii ai căror părinți au fost plecați/sunt plecați la muncă în străinătate?

.....
.....

S7. Ce probleme au la școală/dar acasă acești copii cu părinții plecați în străinătate?

.....
.....

S8. Apreciați dacă au apărut modificări sensibile în comportamentul social al copiilor cu părinții plecați în străinătate? Dacă da, menționați câteva dintre acestea.

.....
.....

Vă mulțumim foarte mult pentru cooperare!

Ghid de interviu cadre medicale/medici pediatri

În cadrul Institutului de Cercetare a Calității Vieții au existat preocupări permanente legate de standardul de viață al populației, îndeosebi de cel al familiilor cu copii de vârstă școlară. Prin acest ghid de interviu dorim să cunoaștem situația acestor familii și a copiilor lor, din perspectiva cadrelor medicale și ce măsuri se pot lua de către unitățile sanitare pentru ameliorarea problemelor de sănătate ale acestor familii.

M1. Cu ce fel de probleme specifice de sănătate vă confrunțați la copiii din grupele de vârstă (6-10 ani; 11-14 ani)

Grupa de vârstă 6-10 ani

.....
.....

Grupa de vârstă 11-14 ani

.....
.....

M2. Care dintre bolile copiilor credeți că au cauze sociale și care ar fi acestea (ex. sărăcie, neglijare, malnutriție, TBC etc.)? Pe grupele de vârstă (6-10 ani; 11-14 ani)

Grupa de vârstă 6-10 ani

.....
.....

Grupa de vârstă 11-14 ani

.....
.....

M3. În afara problemei financiare, ce alte modalități concrete ați propune pentru îmbunătățirea calității asistenței medicale a copiilor?

.....
.....

Vă mulțumim foarte mult pentru cooperare!